

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 1-2 czerwca 2015 r. na kierunku „ochrona środowiska” prowadzonym w obszarach nauk: rolniczych, leśnych i weterynaryjnych (w dziedzinie nauki rolnicze, dyscyplinie naukowej ochrona i kształtowanie środowiska), przyrodniczych (w dziedzinie nauk biologicznych, w dyscyplinie naukowej biologia) oraz technicznych (w dyscyplinie naukowej inżynieria środowiska) na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie studiów stacjonarnych na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Obmińska-Mrukowicz – członek PKA

członkowie: prof. dr hab. Tadeusz Filipek – ekspert merytoryczny PKA

dr hab. Mirosław Ratkiewicz – ekspert merytoryczny PKA

mgr Agnieszka Socha-Woźniak – ekspert PKA ds. formalno-prawnych

Patrycja Florczuk – ekspert PKA ds. studenckich

Ocena jakości kształcenia na kierunku „ochrona środowiska” prowadzonym na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie przeprowadzona została z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac przyjętego przez Prezydium PKA na rok akademicki 2014/2015. Komisja po raz czwarty oceniała jakość kształcenia na powyższym kierunku. Informacje na temat wyniku poprzedniej oceny zamieszczone zostały w Załączniku nr 3 do niniejszego Raportu.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Poprzedzona była zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z przedłożonym przez Uczelnię Raportem Samooceny oraz podziałem zadań pomiędzy członków Zespołu. Raport z wizytacji opracowano na podstawie Raportu Samooceny oraz dokumentacji przedstawionej przez Uczelnię w toku wizytacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni oraz Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, wizytacji infrastruktury dydaktycznej oraz przeglądu losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

1.1). Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Strategię Rozwoju Uniwersytetu Warmińsko–Mazurskiego w Olsztynie na lata 2010-2020 oraz Program Rozwoju Uniwersytetu Warmińsko–Mazurskiego w Olsztynie na lata 2012-2020 (dokument uszczegółwiający Strategię Uczelni) Senat Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego zatwierdził Uchwałami: Nr 55 i 56 z dnia 26 października 2012 r.

W Programie Rozwoju Uniwersytetu określono deklarowane cele strategiczne, obszary priorytetowych działań, programy działań w poszczególnych obszarach, a także narzędzia ich realizacji. Misją Uczelni jest „...wszechstronna działalność na rzecz rozwoju kształcenia wysokiej jakości absolwentów i kadr naukowych, realizacji badań naukowych dostosowanych do potrzeb gospodarki regionu i kraju oraz wzbogacenia kultury narodowej”.

Strategia rozwoju Wydziału Nauk o Środowisku na lata 2013-2020 przyjęta została – zgodnie z § 23 ust. 3 pkt. 1 Statutu Uniwersytetu - przez Radę Wydziału Nauk o Środowisku Uchwałą Nr 180/12 z dnia 14 grudnia 2012 r. W Strategii określono wizję i misję Wydziału, cele strategiczne, cele cząstkowe, a ponadto zakres działań obejmujący: kształcenie, naukę, wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego Wydziału, współpracę ze środowiskiem zewnętrznym oraz promocję Wydziału. Swoją działalnością naukową i dydaktyczną Wydział wpisuje się w misję Uniwersytetu, wypełniając ją poprzez: realizację współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, realizowaniem kształcenia międzynarodowego, rozwijaniem kadry naukowej i dydaktycznej, prowadzeniem nowoczesnych badań.

Zgodnie z misją Wydziału Nauk o Środowisku kształcenie prowadzone jest z poszanowaniem tradycyjnych wartości akademickich, tolerancji, wolności, poszukiwania prawdy i respektowania norm etycznych. W misji wydziału zapisano działania związane z opracowaniem modelu współpracy kadry dydaktyczno-naukowej ze szczególnie uzdolnionymi studentami, przygotowując ich do uczestniczenia w badaniach naukowych i rozwijania własnej tożsamości badawczej. Rozwój kształcenia to ciągłe doskonalenie wewnętrznego systemu zarządzania jakością kształcenia oraz poszerzanie oferty kształcenia interdyscyplinarnego i międzynarodowego.

Koncepcja rozwoju kształcenia zawarta w raporcie samooceny na kierunku Ochrona Środowiska Wydziału Nauk o Środowisku w pełni nawiązując do misji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie odpowiada celom określonym w strategii Wydziału Nauk o Środowisku. Realizowana wizja kształcenia uwzględnia uwarunkowania wynikające z zagrożeń spowodowanych intensywnym rozwojem gospodarki, turystyki z jednej strony i niewystarczającą liczbą stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków – z drugiej. Taka koncepcja kształcenia była możliwa jeśli uwzględni się różnorodność doświadczenia dydaktycznego i naukowego pracowników obecnego Wydziału Nauk o Środowisku (uprzednio Wydział Ochrony Środowiska i Rybactwa) Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Zróżnicowanie obszarów naukowych (nauki podstawowe przyrodnicze oraz aplikacyjne: nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne a także techniczne), a wśród nich różnorodność dyscyplin naukowych nauczycieli akademickich realizujących program kształcenia na kierunku ochrona środowiska stanowi o atrakcyjności tych studiów w porównaniu do innych kierunków ochrony środowiska realizowanych w polskich uczelniach. Koncepcja kształcenia na kierunku ochrona środowiska realizowana jest w ścisłym związku z badaniami naukowymi

prowadzonymi na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji realizowany na kierunku Ochrona Środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie program kształcenia zakłada, że pierwszy stopień (inżynierski) rozwija wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne w zakresie racjonalnego kształtowania środowiska i gospodarowania zasobami środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i zarządzania zasobami naturalnymi Regionu Warmińsko-Mazurskiego i Polski. Absolwent przygotowany jest do zarządzania środowiskiem oraz zna metody ochrony i odnowy zasobów naturalnych. Potrafi rozwiązywać problemy związane z unieszkodliwianiem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych oraz przemysłowych. Ma podstawy teoretyczne i praktyczne w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) bazując na naturalnych zasobach środowiska, a w szczególności na biomasie odpadowej i pozyskiwanej z roślin energetycznych. Na takich specjalistów pojawia się zapotrzebowanie rynku pracy, a głównie Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Środowiska oraz różnych szczeblach administracji państwowej. Na tak wykształconych absolwentów przygotowanych także do pracy w specjalistycznych laboratoriach oraz instytucjach kontroli i oceny stanu środowiska powinno być duże zapotrzebowanie na rynku pracy. Miejsca pracy dla takich specjalistów powinny znaleźć się w organach administracji państwowej i samorządowej oraz firmach projektowych, eksploatacyjnych, wykonawczych i przedsiębiorstwach gospodarki komunalnej. Przesłanki te były dla kierunku Ochrona Środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie podstawą uruchomienia studiów drugiego stopnia i utworzenia trzech specjalności: inżynieria ekologiczna, systemy waloryzacji środowiska oraz biotechnologia w ochronie środowiska.

Otwarcie europejskiego rynku pracy spowodowało w 2005 roku przygotowanie programu specjalności międzynarodowej: inżynieria procesowa, biotechnologia i ochrona środowiska wspólnie z Uniwersytetem Nauk Stosowanych w Offenburgu.

Studia drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem stopnia zawodowego magistra, na kierunku Ochrona Środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie również nawiązują do misji Uczelni oraz poszerzają wiedzę i przygotowują absolwentów do samodzielnego, zespołowego i międzynarodowego rozwiązywania problemów związanych ze środowiskiem. Nacisk położony jest w tym przypadku na zagadnienia związane z planowaniem, projektowaniem i kontrolą procesów technologicznych, nadzorem i eksploatacją urządzeń, instalacji do oczyszczania wody i ścieków oraz unieszkodliwiania, a także zagospodarowywania odpadów i waloryzacji środowiska naturalnego. Kierunek Ochrona Środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie przygotowuje specjalistów z zakresu działalności aplikacyjnej – tworzenia projektów związanych z ochroną środowiska i nadzorowaniem prac obejmujących ich realizację. Student ma możliwość uzupełnienia wiedzy i rozwijania umiejętności uczestnicząc w badaniach naukowych, kształceniu międzynarodowym, w działalności kół naukowych, praktykach zawodowych, w tym dodatkowo w praktykach i stażach w ramach kierunku zamawianego oraz praktykach realizowanych we współpracy z Rotary Club w Detmold i Bielefeld, a także z Wydziałem Mechaniki i Inżynierii Uniwersytetu Nauk Stosowanych w Offenburgu

Wielostronne podejście do tworzenia koncepcji kształcenia ze znaczną dozą stopnia różnorodności i innowacyjności oferty przygotowania kadr pozwala osiągać duże możliwości jej elastycznego kształtowania. Efekty takie uzyskuje się w tym przypadku poprzez:

- zapewnienie dużego udziału w programie kształcenia zajęć laboratoryjnych, projektowych, terenowych, praktyk zawodowych realizowanych w kraju i za granicą, utrwalających aplikacyjny charakter kształcenia,
- egzekwowania opracowanych wcześniej i zatwierdzonych zasad i kryteriów ewaluacji oraz doskonalenia efektywności jakości kształcenia,
- samodoskonalenie pracowników i organizację przez Wydział Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie programów doskonalenia kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich poprzez uczestniczenie w dydaktycznych stażach krajowych i zagranicznych,
- permanentną modernizację i doskonalenie infrastruktury dydaktycznej, jakości nauczania języków obcych, informatyzację działań w zakresie toku studiów, ankietyzację procesu dydaktycznego, monitorowanie losów zawodowych absolwentów,
- współpracę z jednostkami gospodarczymi, badawczymi, administracyjnymi różnego szczebla oraz z organizacjami pozarządowymi traktowaną jako stałą współpracę z interesariuszami zewnętrznymi.

1.2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

Zapisane w raporcie samooceny zasady tworzenia koncepcji programu kształcenia na kierunku ochrona środowiska uwzględniają potrzeby rynku pracy poprzez korzystanie z opinii Rady Patronackiej, w skład której wchodzi przedstawiciele organów państwowych i samorządowych oraz innych regionalnych instytucji i organizacji związanych z ochroną środowiska. Specjaliści z zakresu gospodarki oraz administracji państwowej i samorządowej uczestniczący w pracach Rady pełnią rolę interesariuszy zewnętrznych i wnoszą tym samym pragmatyzm w przygotowaniu przyszłych kadr. Istotną rolę w kształtowaniu programu kształcenia spełniają także interesariusze wewnętrzni tj. pracownicy naukowcy, pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, studenci, doktoranci i słuchacze studiów podyplomowych.

Ponadto wysoce istotny wpływ interesariuszy zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych na koncepcję i proces kształcenia mają cyklicznie prowadzone ankiety oceniające jakość kształcenia zarówno wśród studentów jak i absolwentów Wydziału. Uzyskane tą drogą informacje są opracowywane i wnikliwie analizowane. Rada Patronacka także ma wgląd w analizy ankiet oceniających jakość realizowanych zajęć dydaktycznych. Uwagi Rady Patronackiej są brane pod uwagę przez Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia w taki sposób, by oferta kształcenia była coraz doskonalsza i dostosowana do potrzeb rynku pracy. Pracodawcom w szczególności zależy na aspektach praktycznych i konkretnych, specjalistycznych umiejętnościach absolwentów kierunku ochrona środowiska. Władze Wydziału dokonują starań, by koncepcja kształcenia ogólnoakademickiego na kierunku ochrona środowiska była realizowana, a jednocześnie absolwent miał wiele umiejętności praktycznych, co jest też zgodne ze strategią jednostki. Udział zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy jest widoczny w procesie kształtowania planów i programów studiów. Studenci, absolwenci oraz pracodawcy mają realny wpływ na treści i jakość kształcenia. Władze Wydziału mają opracowany Raport dotyczący pracodawców, którzy odpowiadając na ankiety określili swoje oczekiwania nt. kształcenia (Raport_pracodawcy_2012_2013).

Przedstawiciele Samorządu Studenckiego w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, że biorą czynny udział w procesie określania koncepcji kształcenia wizytowanego kierunku studiów, w tym jej celów i efektów poprzez działalność samorządową oraz za pośrednictwem przedstawiciela wchodzącego w skład zespołu kierunkowego. Potwierdziły to również Władze Jednostki w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego¹ wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia studentów kierunku ochrona środowiska, prowadzonego na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie opracowana jest z uwzględnieniem specyfiki przygotowania praktycznego przyszłej kadry zarządzającej i wykonawczej w sferze ochrony środowiska i zasobów naturalnych co decyduje w zasadniczy sposób o wysokiej ocenie przydatności absolwentów do pracy i uwarunkowań wynikających z otoczenia Uczelni. Założony program oraz koncepcja kształcenia są ściśle powiązane z misją Uczelni i są zgodne ze strategią rozwoju Wydziału Nauk o Środowisku. Koncepcja kształcenia nie zakłada zróżnicowania specjalnościowego na studiach I stopnia. Takie zróżnicowanie zaplanowano na studiach II stopnia, na których proponowane są trzy specjalności kształcenia: inżynieria ekologiczna, systemy waloryzacji środowiska oraz biotechnologia w ochronie środowiska.

1.2) Interesariusze wewnętrzni, w tym również studenci mają formalny i rzeczywisty wpływ na tworzenie i doskonalenie koncepcji kształcenia, na określanie celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju Wydziału poprzez uczestnictwo w radzie programowej i udział w pracach samorządu studenckiego.

Wydział posiada sformalizowane narzędzia angażowania interesariuszy zewnętrznych w proces kształtowania koncepcji kształcenia na kierunku ochrona środowiska. Interesariusze zewnętrzni kształtowali sylwetkę absolwenta w swoich wypowiedziach oraz współtworzyli założenia programowe i sylabusy poszczególnych przedmiotów w aspekcie praktycznym, które konsultowane były dodatkowo z przedstawicielami firm z sektora przygotowujących absolwenta do wykonywania specjalistycznych prac w zakresie biotechnologii w ochronie środowiska, systemów waloryzacji środowiska oraz inżynierii ekologicznej, inżynierii procesowej. Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie kształtowania koncepcji, celów, efektów oraz przyszłych perspektyw rozwoju Wydziału należy ocenić pozytywnie. Władze Wydziału prowadzą regularne spotkania z grupami interesariuszy i widoczne są efekty dialogu i współpracy obu stron w postaci coraz doskonalszych form kształcenia. Opracowywane są raporty z badania oczekiwań pracodawców, które są wykorzystywane przez Władze Wydziału.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

¹ według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

2.1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRR oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnie akademickim wymagania sformułowane dla danego obszaru nauki, z którego kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Program kształcenia na kierunku ochrona środowiska realizuje efekty kształcenia z obszarów: nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, nauk przyrodniczych, nauk technicznych. Efekty kształcenia na tym kierunku odnoszą się do: dziedziny nauk rolniczych, dyscypliny naukowej ochrona i kształtowanie środowiska; dziedziny nauk biologicznych, dyscypliny naukowej biologia; dziedziny nauk technicznych, dyscypliny naukowej inżynieria środowiska (Uchwała nr 916 Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 27 kwietnia 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla poziomów i profili kształcenia na kierunkach prowadzonych w Uniwersytecie, zmieniona Uchwałą Nr 187 Senatu UWM w Olsztynie z dnia 26 marca 2013 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie określenia efektów kształcenia dla poziomów i profili kształcenia na kierunkach prowadzonych w Uniwersytecie. Na kierunku prowadzone są studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnieakademickim, prowadzące do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera i magistra inżyniera.

Studia pierwszego stopnia realizowane są w formie stacjonarnej, natomiast studia drugiego stopnia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Jednak przez okres ostatnich 3 lat nie uruchomiono kształcenia na studiach niestacjonarnych ze względu na brak kandydatów. Rada Wydziału w 2014 roku podjęła uchwałę likwidującą niestacjonarną formę studiów na kierunku ochrona środowiska (Uchwała Nr 503 Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 29 kwietnia 2014 roku w sprawie utworzenia i likwidacji kierunków studiów oraz zmian w dotychczasowych kierunkach i specjalnościach kształcenia w Uniwersytecie oraz Uchwała Nr 207 Rady Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 21 marca 2014 roku w sprawie zmian w ofercie kształcenia na Wydziale od roku akademickiego 2015-2016), (zał. A, zał. B).

Studia pierwszego stopnia na kierunku *ochrona środowiska* są bezspecjalnościowe i trwają 3,5 roku (7 semestrów). Liczba godzin zajęć wynosi 2685 (cykle kształcenia: 2014/2015, 2013/2014), 2665 (cykl kształcenia 2012/2013) i 2750 (cykl kształcenia 2011/2012), liczba punktów ECTS 210. Procentowy udział punktów ECTS w obszarach kształcenia w cyklach kształcenia 2014/2015, 2013/2014 i 2012/2013 podano w załączniku 4 zawierającym plany studiów. Cykl kształcenia 2011/2012, realizowany zgodnie ze standardem kształcenia (standard zakłada realizację godzin dydaktycznych nie mniejszą niż 2500), nie odnosi się do obszarów kształcenia, a absolwenci w bieżącym roku akademickim ukończyli studia. Studia kończą się przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminem dyplomowym.

Studentów zarówno I jak i II stopnia studiów, przyjętych na studia w roku akademickim 2012/13 i 2013/14, obowiązują nowe programy studiów, spełniające wymogi Krajowych Ram Kwalifikacji, uchwalone przez Radę Wydziału Nauk o Środowisku. Programy kształcenia i plany studiów wszystkich kierunków prowadzonych na Wydziale, w tym ocenianego kierunku „ochrona środowiska”, dla roku akademickiego 2014/2015 Rada Wydziału zatwierdziła Uchwałą Nr 237 z dnia 11 kwietnia 2014 r., natomiast na rok akademicki 2015/2016 - przyjęte zostały Uchwałą Rady Wydziału Nr 412 z dnia 29 maja 2015 r.

W programach opartych na standardzie kształcenia kierunku ochrona środowiska sformułowano zakładane cele kształcenia oraz kompetencje ogólne i specyficzne określonej przez Uczelnię sylwetki absolwenta w zakresie wiedzy i umiejętności teoretycznych i praktycznych, które są zgodne ze standardami kształcenia podanymi w Rozporządzeniu MNiSzW z dnia 12 lipca 2007 r. Zgodnie z określoną sylwetką absolwenci uzyskują wiedzę, umiejętności i postawy do dokonywania ocen i formowania sądów, komunikowania się z otoczeniem oraz ustawicznego dokształcania. Posiadają interdyscyplinarną wiedzę z zakresu przedmiotów podstawowych oraz wiedzę z przedmiotów kierunkowych, właściwych dla kierunku studiów ochrona środowiska i specjalnościowych oddających specyfikę prowadzonych specjalności. Koncepcja kształcenia jest zgodna ze standardem kształcenia i była konsultowana ze studentami.

Obecnie realizowane programy kształcenia zostały opracowane zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla kierunku ochrona środowiska i obejmują wszystkie obszarowe efekty kształcenia o profilu ogólnoakademickim w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych oraz przyrodniczych i technicznych. Konstrukcja programu studiów na kierunku ochrona środowiska pozwala także na uzyskanie kompetencji inżynierskich. W załącznikach do Raportu Samooceny przedstawiono zdefiniowane efekty kształcenia dla ocenianego kierunku, biorąc pod uwagę wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne. Przedstawiono również prawidłowo opracowaną matrycę efektów kształcenia, w której wskazano moduły kształcenia, realizujące poszczególne kierunkowe efekty kształcenia.

Kierunkowe efekty kształcenia na studiach I stopnia opracowano w zakresie wiedzy umiejętności i kompetencji. Ze szczegółowej analizy tych efektów kształcenia wynika, że są one z reguły zdefiniowane odpowiednio do specyfiki kierunku ochrona środowiska. Godnym podkreślenia jest duża liczba zdefiniowanych efektów kształcenia w zakresie umiejętności, co sugeruje praktyczny inżynierski profil kształcenia, szczególnie istotny dla pierwszego stopnia kształcenia.

Kierunkowe efekty kształcenia prawidłowo odniesiono do obszarowych efektów kształcenia. Na szczególne podkreślenie zasługuje też uwzględnienie w procesie kształcenia kompetencji inżynierskich, które studenci uzyskują dzięki udziałowi w procesie dydaktycznym specjalistów z nauk technicznych, zwłaszcza inżynierii środowiska.

Ocena kierunkowych efektów kształcenia zdefiniowanych dla studiów II stopnia pozwala stwierdzić, że obejmują one wszystkie obszarowe efekty kształcenia o profilu ogólnoakademickim w zakresie nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych oraz technicznych i są ściśle określone z uwzględnieniem specyfiki kierunku ochrona środowiska. Kierunkowe efekty kształcenia prawidłowo odniesiono do obszarowych efektów kształcenia.

Zdefiniowane efekty kształcenia dobrze odnoszą się do kształcenia kierunkowego w zakresie ochrony środowiska ekosystemów wodnych ale dużo gorzej do kształcenia w obszarze ekosystemów lądowych. W zdefiniowanych efektach kształcenia nie widać wyraźnie wyodrębnionych efektów kształcenia, szczególnie w zakresie umiejętności odnoszących się do specyfiki specjalności inżynieria ekologiczna, systemy waloryzacji środowiska oraz biotechnologia w ochronie środowiska.

Kształcenie praktyczne – praktyki studenckie określone zostały w uchwale Rady Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 27.03.2015 roku. W regulaminie praktyk zostały sprecyzowane: cel, sposób organizacji, forma realizacji, obowiązki studenta – praktykanta oraz sposób przygotowania raportu z praktyki i jej zaliczenie.

Regulamin określa także obowiązki opiekuna praktyk studenckich, który współpracuje z praktykantem z jednej strony i instytucją/przedsiębiorstwem, w którym praktyki student odbywa z drugiej w zakresie organizacji i zakresie poznawczym i wykonawczym.

W czasie studiów pierwszego stopnia (inżynierskich) studenci odbywają praktyki:

- Wodociągowo – kanalizacyjną – II rok studiów
- Przemysłową – II rok studiów
- Administracyjną III rok studiów
- Wykonawczą III rok studiów (nadzór i wykonywanie obowiązków związanych z pracami sanitarnymi).

W czasie studiów drugiego stopnia (magisterskich) na I roku studenci odbywają 4 tygodniową praktykę zawodową, w czasie której mają możliwości zbierania danych i materiałów do badań związanych z przygotowywaną pracą magisterską. Jest to również dobre miejsce i czas do zapoznania się z instytucją przedsiębiorstwem jako ewentualnie przyszłym miejscem pracy zawodowej.

2.2) efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Większość zakładanych efektów kształcenia została sformułowana prawidłowo, w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Oddają one specyfikę kierunku studiów, a ich realizacja staje się warunkiem niezbędnym do osiągnięcia zakładanych kompetencji zawodowych inżyniera lub magistra inżyniera ochrony środowiska. Zespół wizytujący widzi pewne nieścisłości w sformułowaniach niektórych efektów kształcenia, które stają się bardzo zbieżne w zakresie wiedzy, umiejętności stają się w zasadzie powtórzeniem w obydwu grupach efektów. Wynika to z tego, że niektóre z licznie przedstawionych efektów kształcenia w zakresie umiejętności zostały sformułowane zbyt szczegółowo, pomijając jednocześnie istotne dla kształcenia kierunkowego obszary, których te efekty także powinny dotyczyć. Z Raportu Samooceny wynika, że efekty kształcenia na studiach I stopnia pozostają w spójności z zakładanymi efektami na studiach II stopnia. Wynika to z treści kształcenia, zakładanych efektów i umiejętności przypisanych poszczególnym etapom studiów. Przedstawione w Raporcie efekty kształcenia w aspekcie wiedzy i umiejętności osiągniętych w ramach kształcenia ogólnego i kierunkowego na obu poziomach stwarzają możliwość uzyskania zakładanych celów. Studenci wizytowanego kierunku studiów obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, iż znają efekty kształcenia, ponieważ są z nimi zapoznawani w trakcie pierwszych zajęć każdego rozpoczynającego się kursu. Przedmiotowe efekty kształcenia są dla nich dostępne także w sylabusach udostępnianych za pośrednictwem platformy USOS oraz gablot informacyjnych znajdujących się w budynku wydziałowym. Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały i na ich podstawie studenci wiedzą jaki zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji zapewnia im udział w poszczególnych zajęciach.

2.3) jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Ogólne procedury związane z pomiarem i oceną efektów kształcenia określone zostały w Regulaminie studiów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie przyjętym Uchwałą Nr 508 Senatu Uczelni z dnia 29 kwietnia 2014 r. Powyższy Regulamin określa w szczególności prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem przedmiotów, zdawaniem egzaminów, zaliczaniem poszczególnych etapów, jak i całych studiów, a także ustala regulacje związane z zaliczaniem przedmiotów i etapów kształcenia, ramy organizacyjne dla procesu weryfikacji osiągnięć studenta, formułuje uprawnienia odwoławcze oraz konsekwencje braku zaliczenia. Regulamin wprowadza ponadto skalę ocen stosowanych w ramach procesu weryfikacji osiągnięć studenta. Rozwiązania stosowane w tym zakresie są prawidłowe i przejrzyste. Szczegółowe sposoby pomiaru i oceny efektów kształcenia zostały określone w sylabusach przedmiotów. Zgodnie z powyższym Regulaminem okresem zaliczeniowym jest semestr. Weryfikowanie efektów kształcenia w zakresie wiedzy odbywa się na podstawie zaliczeń i egzaminów pisemnych lub ustnych, opisu studium przypadku oraz w czasie bezpośredniej obserwacji studenta. Natomiast weryfikacja umiejętności praktycznych studenta odbywa się za pomocą zaliczeń i egzaminów praktycznych, a także w czasie bezpośredniej obserwacji zachowań studenta, co dodatkowo daje możliwość weryfikacji w zakresie kompetencji społecznych. W Uczelni obowiązuje 6-stopniowa skala ocen: od oceny „niedostateczny” (2,0) do oceny „bardzo dobry” (5,0). Zaliczenia zajęć dokonuje osoba prowadząca zajęcia na podstawie obecności, oceny aktywności studenta oraz uzyskanych przez niego ocen z prac etapowych i/lub egzaminu końcowego. Okresem zaliczeniowym jest semestr. Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie przez studenta zaliczeń i zdanie egzaminów ze wszystkich przedmiotów/modułów oraz praktyk przewidzianych planem studiów, czyli uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS przewidzianej w programie studiów. Zaliczenie potwierdza się wpisem do indeksu i semestralnych kart okresowych osiągnięć studenta. Regulamin studiów stanowi też, iż formy i warunki zaliczania poszczególnych przedmiotów i praktyk wynikających z programów kształcenia i planów studiów określa Rada Wydziału. Zasady przystępowania studentów do zaliczeń i egzaminów, a także zaliczania zajęć dydaktycznych oraz przeprowadzanie egzaminów procedurami wydziałowymi określone zostały na Wydziale Nauk o Środowisku w procedurach tj.: *System oceny studentów w toku studiów* (WSZJK-PS-ECTS –Noś-3) oraz *Przenoszenie osiągnięć* (WSZJK-PS-ECTS –Noś-2). Student zawiadamiany jest o formie egzaminu (ustnej, pisemnej) przez prowadzącego na pierwszych zajęciach. Informacja dostępna jest również w sylabusach przedmiotów, a pytania formułowane podczas egzaminu nie mogą wykraczać poza treści zawarte w sylabusach. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 5/2014 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 24 stycznia 2014r. w sprawie określenia zakazanych form zachowania studentów, doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych i kursów podczas egzaminów i zaliczeń prowadzący zajęcia ma prawo do przerwania lub unieważnienia egzaminu, gdy stwierdzi brak samodzielności w pracy studenta np. korzystanie z pomocy innych osób lub z niedopuszczonych materiałów, urządzeń itp. Podstawą zaliczenia przedmiotu jest aktywna obecność na zajęciach, wykonanie pisemnych prac zaliczeniowych, referatów, sprawozdań, uzyskanie pozytywnej oceny z kolokwium zaliczeniowych oraz spełnienie innych wymagań określonych przez prowadzącego.

Weryfikacji efektów kształcenia dokonuje się również poprzez kształcenie praktyczne. Ogólne zasady związane z praktykami zawodowymi określa § 33 Regulaminu studiów, a także Zarządzenie Nr 42/2014 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia

18 czerwca 2014 roku w sprawie praktyk studenckich. Na Wydziale Nauk o Środowisku obowiązuje ponadto Uchwała Nr 377 Rady Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 27 marca 2015 rok w sprawie regulaminu praktyk i obowiązków opiekuna praktyk. Nadzór merytoryczny nad praktykami pełni na Wydziale Prodziekan ds. studiów i studentów, natomiast uprawnienia do zawierania umów z przedsiębiorstwami i instytucjami, w których studenci odbywają praktyki posiada Dziekan. Za weryfikację efektów kształcenia uzyskanych w trakcie realizacji praktyk odpowiedzialni są opiekunowie praktyk (powołani dla poszczególnych poziomów studiów i specjalności realizowanych na kierunku „ochrona środowiska”, odpowiednio na posiedzeniach Rady Wydziału w dniach: 21 kwietnia 2011 r., 8 marca 2013 r., 17 października 2014 r. oraz 27 marca 2015 r.). W Załączniku nr 2 do Uchwały Rady Wydziału w sprawie regulaminu praktyk i obowiązków opiekuna praktyk określone zostały zadania opiekuna praktyk zawodowych.

Na końcowym etapie procesu kształcenia sposób weryfikacji efektów można ocenić odnosząc się do procesu i zasad dyplomowania. Zasady dyplomowania określa Regulamin studiów (§ 39-45), natomiast szczegółowe zasady przygotowania i wykonania pracy dyplomowej oraz złożenia egzaminu dyplomowego na Wydziale nauk o Środowisku regulują następujące procedury: *Rejestr tematów prac dyplomowych* (WSZJK-PD–NoŚ-1), *Przydział prac dyplomowych do jednostek organizacyjnych* (WSZJK-PD–NoŚ-2), *Przygotowanie pracy dyplomowej* (WSZJK-PD–NoŚ-3) oraz *Egzamin dyplomowy* (WSZJK-PD–NoŚ-4). Monitorowaniem i weryfikacją procesu dyplomowania polegającej na okresowej ocenie kompetencji promotorów prac dyplomowych i tematyki realizowanych prac dyplomowych zajmuje się w Jednostce prowadzącej oceniany kierunek studiów Wydziałowy i Kierunkowe Zespoły ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Tematy prac dyplomowych zgłaszane są co roku Prodziekanowi ds. studiów i studentów jednostki organizacyjne Wydziału, a następnie podlegają ocenie przez Kierunkowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Praca dyplomowa realizowana na Wydziale powinna spełniać wymagania formalne i merytoryczne określone w powyższych przepisach. Egzamin dyplomowy na ocenianym kierunku studiów przeprowadza *Komisja do przeprowadzania egzaminu dyplomowego na kierunku „ochrona środowiska”* powołana Decyzją nr 29 Dziekana Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie: składu komisji do przeprowadzenia egzaminu dyplomowego na kierunkach: ochrona środowiska, rybactwo, inżynieria środowiska, turystyka i rekreacja. Na Wydziale prowadzącym kierunek ochrona środowiska stosuje się opracowane na podstawie regulaminu studiów *Zasady postępowania podczas egzaminu dyplomowego* zarówno inżynierskiego, jak i magisterskiego. Zgodnie z nimi warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie: zaliczeń z modułów wymaganych programem studiów oraz oceny pozytywnej z pracy dyplomowej. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym. Zakres egzaminu określa Rada Wydziału, a jego termin wyznacza Dziekan. Egzamin odbywa się przed powołaną przez Dziekana Komisją i obejmuje 3 pytania: z obszaru pracy, z przedmiotów kierunkowych oraz z przedmiotów specjalnościowych, ponadto, w przypadku egzaminu magisterskiego – prezentację pracy. W razie negatywnego wyniku egzaminu dyplomowego lub nieusprawiedliwionego nieprzystąpienia do tego egzaminu, Dziekan wyznacza drugi termin egzaminu jako ostateczny. W przypadku negatywnego wyniku egzaminu w drugim terminie dziekan skreśla studenta z listy studentów.

W celu zapewnienia oryginalności prac dyplomowych i zapobiegania zjawiskom patologicznym związanym z procesem kształcenia, wszystkie prace dyplomowe poddawane są procedurze antyplagiatowej określonej Zarządzeniem Nr 43/2015 Rektora Uniwersytetu

Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie z dnia 19 maja 2015 r. w sprawie procedury antyplagiatowej do weryfikacji samodzielności prac dyplomowych studentów.

Pliki z utrwalonymi pracami dyplomowymi umieszcza się w elektronicznym Archiwum Prac Dyplomowych (APD) wprowadzonym w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w oparciu o art. 167 b ust. 4 i 5 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) na mocy Zarządzenia Nr 42/2015 Rektora Uczelni z dnia 19 maja 2015 r.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. np. protokoły egzaminacyjne i dyplomy oraz suplementy prowadzona jest prawidłowo.

Analiza ankiet oceniających jakość realizacji zajęć dydaktycznych pozwoliła podjąć działania mające na celu podnoszenie jakości zajęć dydaktycznych oraz wyeliminowanie nieprawidłowości. Powołanie Rady Patronackiej i wykorzystanie ich uwag/sugestii wpływa na doskonalenie oferty kształcenia oraz dostosowanie kształcenia do wymogów rynku pracy.

Analiza i ocena procesu dyplomowania prowadzona jest przez wydziałowy i kierunkowe Zespoły ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia i polega na okresowej ocenie kompetencji promotorów prac dyplomowych i tematyki realizowanych. Analizowane przez zespół oceniający wybrane karty okresowych osiągnięć studenta oraz protokoły zaliczenia przedmiotu pozwoliły na stwierdzenie, iż dokumenty te są sporządzane zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane z przebiegiem studiów oraz procesem dyplomowania. Analiza dyplomów i suplementów oraz protokołów egzaminu dyplomowego wykazała, że sporządzane są one poprawnie.

Teczkę akt osobowych studenta przechowuje się w archiwum Uczelni przez okres 50 lat (zgodnie z § 4 ust. 2 wymienionego wyżej rozporządzenia).

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że system oceny efektów kształcenia jest zrozumiały, transparentny oraz jednolity dla wszystkich studentów, a wprowadzone na pierwszych zajęciach przez nauczycieli akademickich zasady i warunki systemu oceny są konsekwentnie realizowane.

2.4) jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Obowiązek monitorowania losów zawodowych absolwentów uczelni wyższych realizowany jest w Uczelni na podstawie Zarządzenia Nr 51/2013 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 31 maja 2013 r. w sprawie określenia obszarów procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi, wzorów kwestionariuszy ankiet oraz procedur prowadzenia badań ankietowych. W związku z wprowadzonym obowiązkiem monitorowania losów absolwentów stworzona została aplikacja internetowa umożliwiająca prowadzenie automatycznej analizy statystycznej danych w systemie. Pierwsze badanie jest realizowane po 6 miesiącach od daty złożenia egzaminu dyplomowego, a następne po 3 i 5 latach. Uczelnia przeprowadziła badania ankietowe na temat: „Losy zawodowe absolwentów UWM” przeprowadzonego wśród absolwentów rocznika 2011/2012, opracowany w ramach projektu „Wzmocnienie potencjału adaptacyjnego UWM” współfinansowanego przez UE w ramach EFS. Podczas wizytacji udostępniono również *Raport z badania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Studia z perspektywy*

absolwenta Wydział Nauk o Środowisku, w którym wypowiedzieli się absolwenci roku akademickiego 2012/2013 w przedziale czasowym: 6 miesięcy po ukończeniu studiów. Powyższy raport omawiany był na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk o Środowiska w dniu 27 marca 2015 r. Celem badania było zebranie informacji o losach zawodowych absolwentów oraz opinii na temat wykorzystania i przydatności w karierze zawodowej absolwentów zdobytej wiedzy, uzyskanych umiejętności i kompetencji, a także pozyskanie informacji na temat zakresów kompetencji, które z perspektywy i doświadczenia zawodowego absolwenta, powinny być rozwijane podczas studiów. Szeroka analiza badań zbiorczych o losach zawodowych absolwentów oraz opinii dotyczących wykorzystania i przydatności wiedzy, umiejętności i kompetencji w karierze zawodowej absolwentów dotyczy wszystkich wydziałów i kierunków studiów realizowanych na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Dane zbiorcze dotyczące wizytowanego kierunku ochrona środowiska mieszczą się w zakresie średnich dla absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Wszystkie uzyskane wnioski z wyników badania ankietowego, dostępne w dedykowanej aplikacji „Unicharts” analizowane są na poziomie poszczególnych Wydziałów z uwzględnieniem podziału na kierunki oraz formy studiów. Wnioski z tej analizy bierze się pod uwagę w procesie ewaluacji jakości kształcenia. W wypełnianych kwestionariuszach ankiet absolwenci pytani są m.in. o ocenę zdobytej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, ocenę seminariów i pracy dyplomowej pod kątem umiejętności samokształcenia, ocenę współpracy z promotorem, ocenę roli praktyk w rozwijaniu własnych kompetencji, ocenę wyposażenia sal, laboratoriów, pracowni komputerowych, zasobów bibliotecznych, ocenę organizacji studiów i pracy dziekanatu. Absolwenci mają możliwość wypowiedzenia się jedynie za pośrednictwem pytań zamkniętych, co może wpływać negatywnie na zakres informacji otrzymywanych z procesu ankietyzacji, dlatego rekomenduje się wprowadzenie dodatkowego pytania otwartego, w którym absolwenci mogliby wskazać dodatkowe uwagi nieuwjęte w pytaniach ankietowych.

Z informacji przedstawionych przez Prodziekana ds. Jakości Kształcenia wynika, że wnioski powstałe na skutek analizy kwestionariuszy ankiet wypełnianych przez absolwentów wykorzystywane są w doskonaleniu procesu kształcenia, jednakże w przypadku kierunku ochrona środowiska Władze Jednostki nie potrafiły jednoznacznie wskazać wprowadzonych zmian.

Studenci wizytowanego kierunku studiów obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA posiadali informacje nt. procesu monitoringu losów zawodowych absolwentów oraz jego zasad i celów. Dodatkowo w ramach monitoringu losów zawodowych absolwentów w roku akademickim 2012/2013 przeprowadzone zostało badanie ankietowe nt. Opinii pracodawców o absolwentach Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Z dokumentów dotyczących badaniach wynika, że uzyskane wyniki nie pozwalają na sformułowanie wiążących wniosków, ponieważ zwrotność ankiet wynosiła 8,4%. Jednostka wycofała się z prowadzenia ankietyzacji pracodawców, jednakże rekomenduje się kontynuowanie podjętych działań, ponieważ jest to istotne z punktu widzenia studentów. Informacje uzyskane w procesie ankietyzacji pracodawców pozwolą na dostosowanie programu kształcenia bezpośrednio do ich potrzeb, co zwiększy konkurencyjność absolwentów Jednostki na rynku pracy.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Poddane przez zespół wizytujący analizie losowo wybrane prace magisterskie i inżynierskie wykonane przez studentów kierunku ochrona środowiska mieściły się tematycznie w obszarze nauk właściwych dla kierunku studiów, a większość z nich tematycznie związana jest bezpośrednio z badaniami prowadzonymi w jednostce naukowo-dydaktycznej, w której praca była wykonywana. Prace inżynierskie w większości mają charakter pracy badawczej - ekspertyzy inżynierskiej, właściwej dla kierunku studiów i inżynierskiego charakteru pracy dyplomowej. W większości przypadków poprzedzone rozdziałami o charakterze przeglądu piśmiennictwa zgodnego z tematem pracy i kierunkiem studiów. Prace magisterskie miały charakter badawczy, eksperymentalny, właściwy dla prac magisterskich. Wykorzystano w nich materiały pochodzące z badań i obserwacji własnych, badań ankietowych lub dane pozyskane w laboratoriach własnych lub z instytucji zewnętrznych. Prace magisterskie oceniane były w większości przypadków na bardzo dobrym i dobrym poziomie.

Ocena prac inżynierskich i magisterskich, dokonywana jest przez promotora oraz recenzenta i po dokonanej analizie należy stwierdzić, że jest przeprowadzana w sposób obiektywny. Na egzaminach dyplomowych komisja egzaminacyjna zadaje 3 różne pytania o tematyce mieszczącej się w zakresie dyscypliny ochrony środowiska. Komisje egzaminacyjne na egzaminach dyplomowych wykorzystują skalę ocen określoną w Regulaminie Studiów. W zdecydowanej większości przypadku egzaminów magisterskich i inżynierskich, analizowanych przez Zespół wizytujący, oceny prac i na dyplomie oraz z odpowiedzi na postawione pytania mieściły się w granicach od 5 do 3,5. Informacje dotyczące przeglądu losowo wybranych prac magisterskich i inżynierskich oraz przebiegu egzaminów dyplomowych przedstawiono w Załączniku nr 4 część II Zespół wizytujący poddał również analizie losowo wybrane prace etapowe związane z weryfikacją efektów kształcenia zakładanych do osiągnięcia w ramach niektórych przedmiotów. Z analizy tej wynika, że na wizytowanym Wydziale stosowane są metody sprawdzania wiedzy i umiejętności zgodne z metodami opisanymi w sylabusach przedmiotów. Zakres tematyczny zadań i pytań sprawdzających wiedzę i umiejętności jest także zgodny z opisem treści kształcenia podanymi w sylabusach. W niektórych przypadkach nie przedstawiono jednak kryteriów wymaganych do uzyskania oceny pozytywnej za kolokwium i egzamin jak również kryteriów uzyskania poszczególnych ocen określonych w Regulaminie Studiów. Szczegóły przeglądu losowo wybranych prac etapowych przedstawiono w załączniku nr 4 część I.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Władze Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie prawidłowo przypisały kierunek ochrona środowiska studia I i II stopnia do obszaru w obszarach nauk: rolniczych, leśnych i weterynaryjnych (w dziedzinie nauki rolnicze, dyscyplinie naukowej ochrona i kształtowanie środowiska), przyrodniczych (w dziedzinie nauk biologicznych, w dyscyplinie naukowej biologia) oraz technicznych (w dyscyplinie naukowej inżynieria środowiska). Kierunkowe efekty kształcenia są opracowane prawidłowo. Efekty kształcenia stanowią spójną konstrukcję zapewniającą osiągnięcie przez absolwentów studiów I stopnia kompetencji przypisanych do ochrony

środowiska, a absolwentów studiów II stopnia kompetencji w zakresie ochrony środowiska.

2.2) Większość zakładanych efektów kształcenia została sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Oddają one specyfikę kierunku studiów, a ich realizacja może doprowadzić do osiągnięcia zakładanych kompetencji zawodowych. Niektóre z zakładanych efektów kształcenia wymagają dostosowania do aktualnych potrzeb i wyzwań gospodarki i należałoby je doprecyzować. Studenci wizytowanego kierunku studiów zapoznawani są z efektami kształcenia na pierwszych zajęciach każdego kursu. Przedmiotowe efekty kształcenia zawarte są w sylabusach udostępnianych studentom za pośrednictwem platformy USOS oraz gablot informacyjnych znajdujących się na terenie Jednostki. Z opinii studentów wynika, że efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały.

2.3) Stosowany na Wydziale Nauk o Środowisku system weryfikacji efektów kształcenia jest przejrzysty i umożliwia weryfikację osiągania zakładanych etapowych i końcowych efektów kształcenia. Proces dyplomowania jest poprawny, stwierdzono wysoki poziom merytoryczny większości losowo wybranych prac dyplomowych i prawidłowość ich oceny. Sposoby weryfikacji efektów kształcenia są opisane w sylabusach i udostępniane studentom. W opinii studentów system oceny osiąganie efektów kształcenia jest transparentny, zrozumiały, jednolity dla wszystkich studentów, a także konsekwentnie przestrzegany.

2.4) Monitorowanie losów zawodowych absolwentów prowadzone jest zgodnie z przepisami Zarządzenia Nr 51/2013 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 31 maja 2013 r. w sprawie określenia obszarów procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi, wzorów kwestionariuszy ankiet oraz procedur przeprowadzania badań ankietowych w Uniwersytecie. Wydział we wzorcowy sposób śledzi losy swoich absolwentów, przygotowana ankietą skierowana (6miesiące po zakończeniu studiów) do absolwentów pozwala wyznaczyć wskaźniki ich sukcesu na rynku pracy i ogólnie ich dalsze losy. Przede wszystkim dają wiedzę niezbędną do ewaluacji procesu kształcenia i jego jakości w kontekście możliwości odnalezienia się na rynku pracy. Uwagi od osób ankietowanych (absolwentów) są traktowane z dużą powagą, analizowane, a wnioski z nich płynące pozwalają doskonalić programy i jakość kształcenia.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,

Kształcenie na kierunku ochrona środowiska prowadzone jest zgodnie z programami zatwierdzonymi na posiedzeniach Rady Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz zgodnie z:

1. obowiązującym do dnia wejścia w życie Krajowych Ram Kwalifikacji – dotyczącym studentów, którzy rozpoczęli studia w latach 2010-2012,

2. ustalonym zgodnie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji - obowiązującym studentów rozpoczynających kształcenie od roku akademickiego 2012/2013.

Kierunek studiów ochrona środowiska prowadzony jest przez Wydział Nauk o Środowisku (wcześniejsza nazwa Wydział Ochrony Środowiska i Rybactwa) od wielu lat. Program studiów tego kierunku był wielokrotnie modyfikowany, a ostatnia modyfikacja wiąże się z koniecznością wdrożenia Krajowych Ram Kwalifikacji. W związku z tym określono nowe cele i efekty kształcenia odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych osiągniętych przez studenta. Przyjęto ogólnoakademicki profil kształcenia na kierunku ochrona środowiska, zgodny z obszarem nauk, nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, nauk przyrodniczych, nauk technicznych. Efekty kształcenia na tym kierunku odnoszą się do: dziedziny nauk rolniczych, dyscypliny naukowej ochrona i kształtowanie środowiska; dziedziny nauk biologicznych, dyscypliny naukowej biologia; dziedziny nauk technicznych, dyscypliny naukowej inżynieria środowiska. To stwarza dobre podstawy do organizacji kierunku studiów i możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia oraz struktury kwalifikacji absolwenta.

Programy opracowane i realizowane oraz ich oceny są zgodne z zapisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów oraz poziomów kształcenia.

Studia pierwszego stopnia realizowane są w formie stacjonarnej, natomiast studia drugiego stopnia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Jednak przez okres ostatnich 3 lat nie uruchomiono kształcenia na studiach niestacjonarnych ze względu na brak kandydatów. Rada Wydziału Nauk o Środowisku w 2014 roku podjęła uchwałę likwidującą niestacjonarną formę studiów na kierunku ochrona środowiska. Program kształcenia, program studiów, w tym plany studiów na kierunku ochrona środowiska, opracowane zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji, uwzględniają zajęcia dydaktyczne z języka obcego nowożytnego w wymiarze 120 godzin, kończącego się egzaminem na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Ponad połowa programu kształcenia (>50% punktów ECTS) jest realizowana z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego. Zajęcia praktyczne: terenowe, laboratoryjne, projektowe stanowią 43% punktów ECTS (cykl kształcenia 2013/2014, 2014/2015) i 47% (cykl kształcenia 2012/2013).

Efekty kształcenia na kierunku Ochrona Środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w zakresie studiów stacjonarnych stopnia I i II o profilu ogólnoakademickim na całym kierunku i trzech specjalności: inżynieria ekologiczna, systemy waloryzacji środowiska, biotechnologia w ochronie środowiska są zgodne z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) oraz koncepcją rozwoju studiów w tym zakresie. Efekty te na specjalnościach o nachyleniu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy i organizacji zawodowych, umożliwiają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a w odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego wymagania stawiane studentom, zwłaszcza II stopni są formułowane pod kierunkiem dalszego doskonalenia wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz metodologii i metod badawczych stosowanych w obszarze nauk podstawowych - przyrodniczych oraz aplikacyjnych – rolniczych, leśnych i weterynaryjnych a także technicznych. Dotyczy to w szczególności dyscyplin naukowych związanych z gospodarowaniem i zarządzaniem ekosystemami lądowymi i wodnymi, z którymi kierunek ochrona środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie ma bliskie więzi na platformie badawczej i poznawczej.

Oceny możliwości osiągnięcia kierunkowych i specjalizacyjnych - przedmiotowych efektów kształcenia kierunku ochrona środowiska Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie uzyskuje poprzez realizację celów i efektów kształcenia dla modułów kształcenia w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów lub grup przedmiotów oraz praktyk zawodowych przewidzianych w programie studiów. Moduły takie znajdują się w dokumentach programu studiów, a zawarte w nich informacje wyczerpująco określają:

- treści merytoryczne dotyczące wykładów i ćwiczeń,
- cel kształcenia teoretycznego na wykładach i praktycznego na ćwiczeniach,
- efekty kształcenia obszarowego i kierunkowego i sposób ich oceny w oparciu o wyniki egzaminów i zaliczeń oraz prac projektowych,
- jednostkę naukowo-dydaktyczną realizującą przedmiot lub grupę przedmiotów oraz osobę/osoby odpowiedzialne za moduł i prowadzące zajęcia.

Kształcenie praktyczne – praktyki studenckie określone zostały w uchwale Rady Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 27.03.2015 roku. W regulaminie praktyk zostały sprecyzowane: cel, sposób organizacji, forma realizacji, obowiązki studenta – praktykanta oraz sposób przygotowania raportu z praktyki i jej zaliczenie. Regulamin określa także obowiązki opiekuna praktyk studenckich, który współpracuje z praktykantem z jednej strony i instytucją/przedsiębiorstwem, w którym praktyki student odbywa z drugiej w zakresie organizacji i zakresie poznawczym i wykonawczym. Studenci wizytowanego kierunku studiów odbywają praktyki studenckie na podstawie obowiązującego w Jednostce Regulaminu praktyk wprowadzonego *uchwałą nr 377 Rady Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 27 marca 2015 roku*. Studenci zobowiązani są do odbycia 2 tygodniowej praktyki wodociągowo-kanalizacyjnej oraz 2 tygodniowych praktyk przemysłowych po 2. roku studiów, a także 4 tygodniowej praktyki administracyjnej po 3. roku studiów I stopnia, natomiast na studiach II stopnia zobligowani są do odbycia praktyki zawodowej w wymiarze 4 tygodni. Weryfikacja odbycia praktyk przeprowadzana jest przez opiekuna praktyk ze strony Uczelni na podstawie wypełnionego przez studenta dziennika praktyk, sprawozdania z odbytej praktyki oraz ankiety oceniającej praktykanta. Według studentów wizytowanego kierunku studiów proces organizacji i weryfikacji praktyk zapewnia możliwość kontroli osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. System kontroli i zaliczenia praktyk uwzględnia nabycie przez studenta umiejętności praktycznych.

Studia drugiego stopnia na kierunku ochrona środowiska realizowane są na trzech specjalnościach prowadzonych w języku polskim oraz na jednej specjalności międzynarodowej z angielskim językiem wykładowym: biotechnologia w ochronie środowiska, inżynieria ekologiczna, systemy waloryzacji środowiska oraz inżynieria procesowa, biotechnologia i ochrona środowiska (*process engineering and environmental protection and biotechnology*) w cyklach kształcenia 2014/2015 i 2013/2014, które trwają 1,5 roku (3 semestry).

Liczba godzin zajęć na specjalnościach polskich wynosi 1077, a punktów ECTS 90. Procentowy udział pkt. ECTS w obszarach kształcenia wynosi odpowiednio: biotechnologia w ochronie środowiska - w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych – 19,8%, nauk przyrodniczych - 33%, nauk technicznych – 47,2%; inżynieria ekologiczna - w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych – 23,4%, nauk przyrodniczych – 23,4%, nauk technicznych – 53,2%; systemy waloryzacji środowiska - w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych – 28,6%, nauk przyrodniczych – 33,5%, nauk technicznych – 37,9%.

Struktura zajęć oraz sekwencja i następstwo przedmiotów na ogół zostały logicznie zaprojektowane, chociaż w niektórych przypadkach zmiany następstwa przedmiotów wydają się mniej korzystne. Wydział Nauk o Środowisku UWM w Olsztynie wspólnie z Wydziałem Mechaniki i Inżynierii Uniwersytetu Nauk Stosowanych w Offenburgu prowadzi międzynarodowe studia drugiego stopnia na kierunku ochrona środowiska. Liczba godzin zajęć dydaktycznych w cyklu kształcenia 2014/2015 wynosi 1575, a w cyklu 2013/2014 - 1482, w tym 750 godzin praktyk, a liczba punktów ECTS 90. Procentowy udział pkt. ECTS każdego z obszarów kształcenia w łącznej liczbie punktów ECTS wynosi odpowiednio: w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych – 3%, nauk przyrodniczych - 44%, nauk technicznych – 53%. Kształcenie rozpoczyna się w semestrze letnim każdego roku akademickiego na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Po zaliczonym semestrze studenci kontynuują naukę na Uniwersytecie Nauk Stosowanych w Offenburgu. Absolwenci uzyskują dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia na kierunku ochrona środowiska Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia na kierunku inżynieria procesowa Uniwersytetu Nauk Stosowanych w Offenburgu w zakresie specjalności **process engineering and environmental protection and biotechnology**.

Realizowane na drugim stopniu kształcenia specjalności są odpowiednikiem modułów do wyboru. Programy kształcenia, programy studiów, w tym plany studiów na specjalnościach polskich uwzględniają zajęcia dydaktyczne z języka obcego nowożytnego w wymiarze 30 godzin, kończącego się egzaminem na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Ponad połowa programu kształcenia (wyrażona liczbą punktów ECTS) jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego oraz zajęć o charakterze praktycznym (laboratoryjne, projektowe).

Program kształcenia na specjalności process engineering and environmental protection and biotechnology uwzględnia zajęcia dydaktyczne z języka angielskiego/polskiego oraz języka angielskiego biotechnologicznego w wymiarze po 30 godzin. Ponad połowa programu kształcenia (wyrażona liczbą punktów ECTS) jest realizowana z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego. Zajęcia praktyczne laboratoryjne, projektowe stanowią odpowiednio: 2014/2015 - 58,9% i 2013/2014 - 53,1 punktów ECTS. W trzecim semestrze studiów student zobowiązany jest odbyć w wybranym przedsiębiorstwie niemieckim/polskim praktykę zawodową w wymiarze 750 godzin (30 pkt. ECTS). Pozytywne jest, że oferowane programy studiów zapewniają odpowiednią ofertę modułów przedmiotów do wyboru zarówno na studiach I jak i II stopnia.

Studenci osiągający najwyższe wyniki w nauce, mają możliwość studiowania w ramach indywidualnego programu kształcenia i planu studiów. Polega on na rozszerzeniu zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku lub specjalności, łączeniu dwu lub więcej specjalności w obrębie jednego lub więcej kierunków, a także na udziale studenta w pracach badawczych. Studiowanie według indywidualnego programu kształcenia i planu studiów może prowadzić do skrócenia okresu kształcenia. Według indywidualnego programu kształcenia i planu studiów może studiować student legitymujący się co najmniej dobrymi wynikami w nauce, tj. średnią ocen z dotychczasowego przebiegu studiów - min. 4,00. Student, zainteresowany indywidualnym programem kształcenia i planem studiów składa pisemny wniosek do dziekana. Szczegółowe zasady studiowania według indywidualnego programu kształcenia i planu studiów ustala i zatwierdza Rada Wydziału, która powołuje również opiekuna naukowego.

Zespół wizytujący proces dydaktyczny na kierunku ochrona środowiska, jednoznacznie stwierdza, że kształcenie zostało dobrze zorganizowane, a program studiów pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów.

Studenci niepełnosprawni, a także osoby m.in. studiujące na więcej niż 1 kierunku studiów, wychowujące dzieci, szczególnie zaangażowane w działalność społeczną w środowisku akademickim, czy w trudnej sytuacji życiowej, mogą realizować proces kształcenia w ramach Indywidualnej Organizacji Studiów. Polega ona na ustaleniu indywidualnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych wynikających z planu studiów, jednakże nie może prowadzić do wydłużenia procesu kształcenia.

Zgodę wyraża Dziekan na wniosek zainteresowanego studenta, ustala także zasady i tryb IOS. Z informacji przedstawionych przez Władze Jednostki w trakcie wizytacji wynika, że proces kształcenia w formie IOS realizuje 8 studentów wizytowanego kierunku studiów. Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że formy zajęć pozwalają osiągnąć zakładane efekty kształcenia, jednakże studenci zwrócili uwagę na niewielką liczbę zajęć terenowych oraz całkowity brak zajęć z osobami, na co dzień pracującymi w przemyśle, np. z technologami.

Studenci zwrócili uwagę, iż takie zajęcia lepiej przygotowałyby ich do przyszłej pracy zawodowej. W opinii studentów wizytowanego kierunku metody prowadzenia zajęć oraz ich sekwencja pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w kolejności od ogólnych do kierunkowych i specjalnościowych.

Jednostka w ramach systemu ECTS stwarza studentom możliwość przenoszenia i uznawania osiągnięć uzyskanych przez studentów w jednostkach organizacyjnych UWM lub innej uczelni, w tym zagranicznej. W ramach systemu ECTS studenci mają także możliwość realizacji ogólnoakademickich przedmiotów obieralnych stanowiących co najmniej 30% ogólnej liczby punktów ECTS. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA posiadali informację na temat możliwości stwarzanych przez system punktów ECTS.

Studenci wizytowanego kierunku studiów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, iż program przedmiotu biochemia nie jest dostosowany do specyfiki kierunku, a także do zbyt małej liczby godzin kontaktowych. Organizacja procesu kształcenia na kierunku ochrona środowiska studia I i II stopnia jest w pełni prawidłowa.

3.2) zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Zaplanowane dla kierunku ochrona środowiska efekty kształcenia znajdują uzasadnienie w kierunkowych treściach programowych. Również organizacja kształcenia i stosowane metody dydaktyczne są na ogół odpowiednie do realizacji treści programowych. Założone efekty kształcenia, treści programowe i formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Program studiów umożliwia osiągnięcie celów i efektów kształcenia zgodnie z przyjętymi założeniami dla kierunku ochrona środowiska. Sformułowane cele realizacji poszczególnych przedmiotów zapisane w sylabusach są zgodne z opisem sylwetki absolwenta kierunku. Stosowane metody dydaktyczne są adekwatne do przyjętych efektów.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Realizowany przez Wydział Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego program studiów ochrona środowiska (studia stopnia I i II o profilu ogólnoakademickim) jest zgodny z opracowaną koncepcją kształcenia na danym kierunku i umożliwia osiągnięcie złożonych efektów kształcenia. Struktura programu kształcenia opisana punktami ECTS jest zgodna z wymogami prawnymi (Rozporządzenie MNiSW z 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia). Założone do osiągnięcia efekty kształcenia i treści merytoryczne kształcenia oraz formy i metody kształcenia zapewniają uzyskanie przez absolwentów odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Sposób organizacji i realizacji praktyk nie budzi zastrzeżeń. System praktyk obejmuje dostatecznie duży wymiar praktyk i przypisano im wystarczającą liczbę punktów ECTS. Prawidłowo realizowane praktyki stwarzają możliwość do nabycia przez studentów umiejętności praktycznych, właściwych dla kierunku studiów. Zgodnie z opinią studentów system organizacji i weryfikacji praktyk zawodowych w sposób odpowiedni pozwala na ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Uzdolnieni oraz niepełnosprawni studenci wizytowanego kierunku studiów mają możliwość indywidualizacji procesu kształcenia. W opinii studentów formy zajęć, metody ich prowadzenia oraz sekwencja przedmiotów umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia od ogólnych do kierunkowych i specjalnościowych. Według studentów program kształcenia zawiera zbyt mało zajęć prowadzonych przez praktyków z przemysłu oraz zajęć terenowych. Jednostka wykorzystuje możliwości stwarzane przez system ECTS.

3.2) Założone efekty kształcenia znajdują uzasadnienie w kierunkowych treściach programowych. Program studiów umożliwia osiągnięcie celów i efektów kształcenia zgodnie z przyjętymi założeniami dla kierunku ochrona środowiska. Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

Na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku ochrona środowiska, na poziomie pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim dla których Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy wynosi 87, z tego 21 osób wchodzi w skład minimum kadrowego. Na ocenianym kierunku studiów struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia jest zróżnicowana. Kadre tworzą nauczyciele akademicy reprezentujący siedem obszarów i różne dziedziny naukowe. Nauczyciele akademicy prowadzących zajęcia na kierunku ochrona środowiska I i II stopnia to: 36 osób reprezentujących obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, 12 osób reprezentujących nauki biologiczne, 4 nauki ścisłe, 16 nauki techniczne, 2 nauki społeczne (1 ekonomiczne oraz 1 prawne), 13 z nauk humanistycznych oraz 4 z nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej.

Z dziedziny nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych zajęcia dydaktyczne na ochronie środowiska prowadzą osoby ze stopniami i tytułami naukowymi z dyscypliny rybactwo (odpowiednio 16 i 11 na I i II stopniu), ochrona i kształtowanie środowiska (odpowiednio 16 i 17 na I i II stopniu), zootechnika (3 osoby na I stopniu) oraz weterynaria (1 osoba na II stopniu). Z dziedziny nauk biologicznych reprezentowane są trzy dyscypliny: biologia, biotechnologia i ekologia), ze ścisłych: chemia, matematyka i fizyka, natomiast z nauk technicznych wśród nauczycieli akademickich są specjaliści z inżynierii środowiska, budowy i eksploatacji, budownictwa i technologii żywności. Przedmioty podstawowe z zakresu nauk biologicznych, chemicznych, weterynaryjnych oraz technicznych i ekonomicznych prowadzą więc kompetentne osoby. Powyższa struktura zatrudnienia na ocenianym kierunku studiów - ochrona środowiska pod względem kwalifikacji nie wzbudza zastrzeżeń i wątpliwości odnośnie realizowanego programu studiów.

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych a także struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów przyjętego programu studiów I i II stopnia na kierunku ochrona środowiska o profilu ogólnoakademickim.

4.2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów Uczelnia zgłosiła 21 nauczycieli akademickich, w tym 8 samodzielnych (3 z tytułem naukowym profesora i 5 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego) oraz 13 ze stopniem naukowym doktora.

Zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na kierunku „ochrona środowiska” powinno stanowić, co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane tytuły i stopnie naukowe oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Stwierdzono także, że wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki § 13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w Uczelni nie krócej niż od początku semestru studiów.

Nauczycielom akademickich stanowiących minimum kadrowe przypisano zajęcia w wymiarze pozwalającym na stwierdzenie, że spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku samodzielnego nauczyciela akademickiego lub 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku

nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

Z oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego kierunku „ochrona środowiska” wynika, iż wszystkie te osoby spełniają również warunek ujęty w art. 112a ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Oświadczenia w większości zostały złożone przed rozpoczęciem roku akademickiego, do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki – 1 osoba zaproponowana do minimum kadrowego w trakcie wizytacji złożyła oświadczenie w dniu 5 marca 2015 r.

Powyższe deklaracje przedłożyły dla ocenianego kierunku na poziomie studiów:

- I i II stopnia – 4 samodzielnych nauczycieli akademickich (1 profesor i 3 doktorów habilitowanych);
- II stopnia – 9 osób, w tym 3 samodzielnych nauczycieli akademickich (2 profesorów i 1 doktor habilitowany) oraz 6 doktorów;
- I stopnia – 8 osób, w tym 1 doktor habilitowany oraz 7 doktorów.

Żaden ze zgłoszonych do minimum kadrowego nauczycieli akademickich nie przekroczył limitu minimum kadrowych określonego w art. 112a ust. 1 – 2 powyższej Ustawy.

Zgodnie z art. 119 ust. 1. pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, akty mianowania i umowy o pracę zawierają informację, że Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy w rozumieniu wyżej wymienionej ustawy.

W skład minimum kadrowego kierunku ochrona środowiska studia 1 stopnia wchodzi: 5 samodzielnych pracowników naukowych, w tym 1 tytułarny profesor reprezentujący obszar nauk technicznych oraz czterech doktorów habilitowanych (dwóch reprezentujących nauki przyrodnicze, jedna reprezentująca nauki rolnicze oraz jedna reprezentująca nauki techniczne) oraz 7 doktorów nauk (trzech z obszaru nauki przyrodniczych, trzech z obszaru nauk rolniczych i jedna z obszaru nauk technicznych). Z kolei w skład minimum kadrowego kierunku ochrona środowiska studia II stopnia wchodzi: 7 samodzielnych pracowników naukowych (3 tytułarnych profesorów reprezentujących nauki przyrodnicze (2 osoby) i techniczne (1 osoba) oraz 4 doktorów habilitowanych w tym 3 reprezentujących nauki przyrodnicze, jeden reprezentujący nauki rolnicze oraz 6 doktorów nauk (czterech reprezentujących nauki rolnicze oraz po jednym z obszaru nauk technicznych i przyrodniczych)

Biorąc pod uwagę wyłącznie wymagania formalne należy stwierdzić, iż warunek minimum kadrowego został spełniony.

Na podstawie analizy aktów mianowania, umów o pracę, a także informacji uzyskanych w czasie wizytacji stwierdzono, iż dla wszystkich 21 zgłoszonych do minimum kadrowego nauczycieli akademickich Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie stanowi podstawowe miejsce pracy, są oni zatrudnieni w Uczelni od co najmniej kilku/kilkunastu lat, a 11 z nich stanowiło minimum kadrowe ocenianego kierunku studiów podczas poprzedniej wizytacji (w roku akademickim 2008/2009). Powyższe fakty pozwalają na stwierdzenie, że minimum kadrowe kierunku „ochrona środowiska” jest stabilne.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe (20, taka liczba widnieje w Raporcie samooceny na s. 13), do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 4, 6 i 7 oraz ust. 2 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z

2014 r. poz. 1370). **Wynosi 1:10,3 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 60.**

Wszystkie 21 osób z grona nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego posiada dobry lub bardzo dobry dorobek publikacyjny za ostatnie 5 lat (2010-2014) i nie ma wśród nich osób bez dorobku lub jedynie z doniesieniami konferencyjnymi czy pracami tylko w języku polskim. Wielu pracowników ma także udokumentowany dorobek praktyczny w postaci głównie ekspertyz, jak i patentów. Specjalności naukowe i dorobek poszczególnych osób wchodzących w skład minimum kadrowego wskazują, że reprezentują one specjalności właściwe z punktu widzenia przyjętej koncepcji i zdefiniowanych efektów kształcenia na kierunku ochrona środowiska.

Zespół oceniający wizytował dostępne w dniach wizytacji zajęcia na kierunku ochrona środowiska i zapoznał się ze sposobem ich prowadzenia, poziomem i wymogami, oceniając także bazę dydaktyczną: sale wykładowe, ćwiczeniowe i laboratoryjne w 4 obiektach Wydziału Nauk o Środowisku w Kortowie (główna siedziba wydziału przy Oczapowskiego 5, Katedra Mikrobiologii Środowiskowej i Katedra Inżynierii i Ochrony Wód, przy Prawocheńskiego 1, Katedra Rybactwa Jeziornego i Rzecznego oraz Katedra Inżynierii Środowiska przy ul. Warszawskiej 117 a także Katedra Biotechnologii w Ochronie Środowiska przy ul. Słonecznej 5G). Informacje dotyczące hospitowanych zajęć dydaktycznych (wykładów i ćwiczeń) oraz ich oceny zostały umieszczone w Załączniku Nr 6. Zajęcia wybierano losowo z planu zajęć dydaktycznych, obowiązujących w semestrze letnim w roku akademickim 2014/2015. Wszystkie wizytowane zajęcia rozpoczęły się punktualnie i odbywały się zgodnie z planem. Zajęcia prowadzone były przez osoby podane w programie przedmiotu, w salach wykładowych, laboratoriach i pracowniach dostosowanych do prowadzonych zajęć (liczba miejsc, wyposażenie w pomoce audiowizualne, aparatura, odczynniki itp.). Pomieszczenia dydaktyczne były w ogromnej większości przestronne, bardzo dobrze wyposażone w sprzęt laboratoryjny oraz w aparaturę. Na podkreślenie zasługuje bardzo dobra baza aparaturowa do realizacji zajęć dydaktycznych. Przygotowanie kadry do prowadzenia zajęć należy ocenić pozytywnie, chociaż niektóre zajęcia prowadzone były w sposób, który nie pobudzał studentów do aktywnego uczestnictwa. Jednak należy uznać, że widoczne były dobre i bardzo dobre kompetencje osób prowadzących zajęcia, zarówno wykłady jak i ćwiczenia, ale ich umiejętności dydaktyczne były zróżnicowane. Wszystkie wizytowane zajęcia prowadzone były z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych. Studenci w czasie większości wizytowanych zajęć byli aktywni i wykazywali zainteresowanie ich przebiegiem.

4.3) jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Dobór kadry naukowo-dydaktycznej do prowadzenia poszczególnych zajęć dokonywany jest z uwzględnieniem wykształcenia (obszar wiedzy, dziedzina i dyscyplina nauki) jak i dorobku naukowego związanego z koncepcją kształcenia na kierunku ochrona środowiska prowadzonego przez Wydział Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Polityka kadrowa jest realizowana zgodnie z wytycznymi Uchwały nr 118 Senatu UWM z dnia 25 stycznia 2013 w sprawie polityki kadrowej oraz innych uchwał dotyczących m.in. zasad i trybu oceny pracy nauczyciela akademickiego. Bezwzględnie przestrzegane są ustawowe okresy zatrudnienia na stanowiskach asystenta i adiunktów i ograniczenia

zatrudnienia osób, dla których Uczelnia nie jest podstawowym miejscem pracy. Działania wspierają rozwój kadry naukowej, w tym dzięki realizowanym podwyżkom wynagrodzeń uzgodnionym ze związkami zawodowymi. Realizowana polityka kadrowa ma na celu podnoszenie poziomu i jakości badań naukowych, co ma m. in. odzwierciedlenie w dużej i stale rosnącej liczbie publikacji z Listy A MNiSW. Wydział Nauk o Środowisku posiada kategorię naukową A i zajmuje wysoką, 5 pozycję w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Na szczególne uznanie zasługuje fakt, że Wydział prowadzi wspólnie z Uniwersytetem w Offenburgu współpracę międzynarodową, która skutkuje międzynarodowymi studiami z ochrony środowiska. W latach 2010-2014 odnotowano 50 różnych akcji wymiany zagranicznej, w kontekście dydaktycznym jak i naukowym. W latach 2010-2014 stopnie doktora uzyskało 7 osób, z czego 1 prowadzi zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Stopień doktora habilitowanego uzyskało w tym okresie 12 osób (8 prowadzi zajęcia na kierunku ochrona środowiska) a tytuł naukowy profesora 3, z czego dwie osoby prowadzą zajęcia na kierunku ochrona środowiska. W ostatnich pięciu latach szczególnie duża jest więc dynamika uzyskiwania stopnia doktora habilitowanego i niemal dwukrotnie niższa stopnia doktora. Władze Wydziału oceniają stan zatrudnienia w perspektywie długo- i krótkoterminowej, uwzględniana jest sytuacja finansowa Wydziału a potrzeby kadrowe ulegają obecnie dynamicznym zmianom, przede wszystkim ze względu na zmniejszenie się liczby kandydatów na studia. Procedura doboru kadry naukowo-dydaktycznej jest prawidłowa, a pracownicy dydaktyczni poddawani są anonimowym ocenom przez studentów.

Zespół Oceniający odbył przewidziane w procedurach oceny spotkanie z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na kierunku ochrona środowiska w dniu 1 czerwca 2015 roku. W spotkaniu wzięło udział około 30-40 osób. W wypowiedziach dominowały kwestie dotyczące polityki MNiSW wobec Uczelni wyższych w Polsce w obliczu zmniejszającej się liczby kandydatów na studia i w konsekwencji ryzyka powstania luki pokoleniowej przy malejącej dynamice zatrudniania nowych osób. Rozmawiano także o potrzebie wsparcia Wydziału przez władze Uczelni w kwestii studiów międzynarodowych prowadzonych wspólnie z Uniwersytetem w Offenburgu. Odczuwalna w trakcie rozmowy była więź emocjonalna pracowników z macierzystym Wydziałem i całą Uczelnią. Pracownicy podkreślili, że na Uczelni funkcjonują systemy motywacyjne np. rankingi nauczycieli akademickich a rozdział środków finansowych do poszczególnych jednostek zależy od osiągnięć. Pracownicy uzyskują także pomoc w przygotowywaniu projektów badawczych (grantów), brali udział w bezpłatnych kursach językowych. Władze Rektorskie obniżają pensje dydaktyczne osobom będącym kierownikami grantów, co jest pozytywnie oceniane.

(Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy);

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 4.1) Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, przyrodniczych, ścisłych oraz technicznych prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku ochrona środowiska realizowanego przez Wydział Nauk o**

Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie przewidzianych programem studiów celów i efektów kształcenia. Przedmioty prowadzone są przez nauczycieli reprezentujących odpowiednie obszary, dziedziny i dyscypliny nauki.

- 4.2) Minimum kadrowe na kierunku ochrona środowiska na WNOŚ UWM spełnia wymagania zawarte w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Do minimum kadrowego zaliczono 21 nauczycieli akademickich, w tym 8 samodzielnych pracowników nauki (3 profesorów tytularnych i 5 doktorów habilitowanych). Osoby te spełniają warunki określone przepisami prawa i posiadają odpowiednie kwalifikacje oraz dorobek naukowy. Stosunek liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów kierunku wynosi 1:10,3 i spełnia wymagania zawarte w przepisach (1:60).
- 4.3) Obecny stan kadry nauczycieli akademickich jest bardzo dobry, a jej rozwój i prowadzona polityka kadrowa dają perspektywy pod względem potencjału kadrowego ocenianego kierunku studiów.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych.

Baza materialna mająca wykorzystanie w osiągnięciu efektów kształcenia studiów pierwszego i drugiego stopnia kierunku ochrony środowiska na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie jest wysoce odpowiednia. Powierzchnia lokalowa Wydziału oraz wyposażenie sal wykładowych w sprzęt audiowizualny a sal przeznaczonych do prowadzenia zajęć laboratoryjnych w aparaturę i sprzęt badawczy nie budzą zastrzeżeń. Budynki przy ul. Oczapowskiego 5 i Prawocheńskiego 1 a także Centrum Akwakultury i inżynierii ekologicznej, Centrum Biotechnologii, przystań Rybacka i Terenowa pracownia Rybacka dają możliwości zrealizowania wszystkich efektów kształcenia. Zajęcia prowadzone są w 24 pomieszczeniach (salach) Wydziału Nauk o Środowisku, 6 salach ogólnouczelnianych oraz w 6 pomieszczeniach udostępnianych przez inne wydziały. Budynki mają udogodnienia dla osób niepełnosprawnych (windy, podesty, dostosowane toalety). Wydział dysponuje licznymi, znakomicie wyposażonymi w aparaturę naukowo-badawczą laboratoriami, m. in. laboratorium chromatograficzne, mikroskopowe, olfaktoryczne (jedno z nielicznych w Polsce), hodowli glonów, dwa analityczne, analizy wód i osadów. Funkcjonuje też szereg pracowni: mikrobiologicznych badań molekularnych, badań fenotypowych, mikroskopii epifluorescencyjnej. Biogeochemii ekosystemów, biologiczna, analizy pokarmu ryb i inne. Duża jest liczba laboratoriów w każdej z katedr Wydziału, np. Inżynierii środowiska, Inżynierii i ochrony wód, Mikrobiologii środowiskowej, Rybactwa jeziornego i rzeczno, Ichtologii, czy Biotechnologii w ochronie środowiska i innych, które udostępniane są studentom. Laboratoria są wyposażone w podstawowy, jak i nowoczesny sprzęt badawczy, w tym urządzenia do sekwencjonowania genów, termocyklery DNA, specjalistyczne

mikroskopy, komory laminarne i wiele innych. Liczba sprzętu jak i jego dostępność i różnorodność stwarza doskonałe możliwości studentom zapoznania się z jego działaniem, sposobem i możliwościami analiz jak i uzyskaniem rzetelnych wyników podczas ćwiczeń laboratoryjnych jak i w trakcie realizacji prac inżynierskich i magisterskich. Każdy student ma swoje stanowisko pracy podczas zajęć dydaktycznych i zapewniony np. zestaw pipet automatycznych. Na uznanie zasługuje posiadanie hal technologicznych dających studentom możliwość zdobycia umiejętności praktycznych z zakresu ochrony środowiska. Praktyki odbywają się w instytucjach związanych z ochroną środowiska i dobrze odpowiadają specyfice kierunku.

Wszyscy interesariusze wewnętrzni Wydziału Nauk o Środowisku mogą korzystać z nowoczesnej **Biblioteki Uniwersyteckiej** zlokalizowanej w Kortowie II. Budynek biblioteki posiada zintegrowany system zarządzania wszystkimi znajdującymi się w nim instalacjami (BMS – tzw. „budynek inteligentny”), jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Biblioteka wyposażona jest w sprzęt do digitalizacji zbiorów, fumigacyjną komorę próżniową (kompleksowe stanowisko do dezynfekcji zbiorów bibliotecznych i akt archiwalnych) oraz system elektronicznego zabezpieczenia zbiorów. Na terenie Biblioteki znajdują się: informatorium (katalogi) - tradycyjne (papierowe) oraz interaktywne (terminale i komputery z dostępem do katalogu komputerowego - 40 stanowisk), wypożyczalnia główna - wypożyczalnia księgozbioru udostępnionego w wolnym dostępie we wszystkich agendach i przechowywanego w magazynie, kolekcja dydaktyczna z wypożyczalnią dydaktyczną - kolekcję tworzą najczęściej wykorzystywane skrypty i podręczniki dla wszystkich kierunków studiów oraz literatura piękna. Czytelnicy mają wolny dostęp do zbiorów, samodzielnie wyszukują książki do korzystania na miejscu (837 miejsc czytelniczych) lub do wypożyczenia. W bibliotece mieszczą się ponadto Centrum Dokumentacji Europejskiej, wypożyczalnia międzybiblioteczna, dział zbiorów specjalnych, oddział informacji naukowej z czytelnią czasopism, czytelnia internetowa (60 stanowisk komputerowych - możliwość korzystania z Internetu i pracy w pakiecie Open Office i MS Office), punkt informacji normalizacyjnej (czytelnia i sprzedaż norm oraz ośrodek informacji patentowej), czytelnia czasopism bieżących - udostępniająca na miejscu polskie i zagraniczne, bieżące czasopisma popularno-naukowe, społeczno-kulturalne, kabiny pracy indywidualnej – 8 kabin, pracownia komputerowa – 20 stanowisk komputerowych. Łącznie na terenie biblioteki znajduje się 837 miejsc pracy dla użytkowników, 212 stanowisk komputerowych, 100 miejsc w 3 salach dydaktycznych oraz 350 miejsc w auli. Księgozbiór biblioteki według stanu na rok 2013 liczył łącznie 989 472 woluminów, liczba czasopism elektronicznych wynosiła 89 000 woluminów, a zbiorów specjalnych 59 736. Dostępne są także książki elektroniczne: 71 989 tytułów (z czego ok. 70 tys. – na platformie EBRARY). Wszystkie tytuły są dostępne dla pracowników, doktorantów i studentów. Biblioteka udostępnia 50 licencjonowanych baz danych i konsorcjów polskich i zagranicznych: SIGŻ - System Informacji o Gospodarce Żywnościowej; Biblioteka Narodowa - Bibliografia Zawartości Czasopism (BZCz); Biblioteka Narodowa - Bibliografia książek polskich (Przewodnik Bibliograficzny); Polish Scientific Journal Contents (PSJC); AGRIS, AGRO, EBSCOhost, Medline, ProQuest, Public Library of Science PLoS, Science Direct, Scopus, SpringerLink, Web of Science Core Collection, Wiley Online Library oraz bazy książek elektronicznych: ibuk; ebrary; Knovel; ebook Academic Collection. Poza tradycyjnym korzystaniem z zasobów biblioteki możliwy jest zdalny dostęp do wybranych baz danych także z komputerów domowych poprzez system logowania. W opinii studentów wypożyczalnia posiada wystarczający księgozbiór i rzadko zdarza się aby dany egzemplarz książki nie był w niej dostępny, a warunki stworzone w czytelniach Biblioteki Uniwersyteckiej

umożliwiają właściwe przygotowanie do kolokwii czy egzaminów końcowych. W opinii studentów pozytywnie także można ocenić odpowiedni dobór literatury, właściwe udostępnianie zbiorów, usługi informacyjne zgodne z profilem studiów i obszarem działań naukowych, realizowane w ramach Biblioteki Uniwersyteckiej, dzięki któremu mogą oni korzystać z nowoczesnych zasobów elektronicznych oraz polskich i zagranicznych baz danych. System oferuje użytkownikom dostęp do elektronicznych źródeł informacji naukowej, takich jak czasopisma elektroniczne, oraz do katalogów komputerowych podręczników, skryptów, książek i czasopism, które umożliwiają czytelnikom zdalne wyszukiwanie i zamawianie publikacji. Biblioteka Uniwersytecka gromadzi wydawnictwa ciągle z zakresu ochrony przyrody w liczbie 202 pozycji.

Studenci wizytowanego kierunku studiów obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili pozytywną opinię nt. infrastruktury dydaktycznej i naukowej, jaką dysponuje Jednostka. W opinii studentów sale dydaktyczne, laboratoria czy pracownie komputerowe wyposażone są w sprzęt umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Infrastruktura, jaką dysponuje Jednostka nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, jednakże z opinii Władz Wydziału wynika, że na wizytowanym kierunku studiów ze względu na jego specyfikę nie studiuje osoby z takim rodzajem niepełnosprawności. Na terenie Jednostki funkcjonuje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych powołane *Zarządzeniem Nr 69/2011 Rektora UWM w Olsztynie z dnia 26 września 2011 roku*, do którego kompetencji należy między innymi wypożyczanie sprzętu specjalistycznego wspierającego proces kształcenia, np. elektroniczne powiększalniki, dyktafony, laptop z odpowiednim oprogramowaniem, notatnik brajlowski czy specjalistyczne myszki i klawiatury, a także podejmowanie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych na Uczelni. Na Wydziale powołany został również Wydziałowy Opiekun ds. Studentów Niepełnosprawnych.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że instytucje, w których studenci realizują praktyki dysponują bazą materialną, która pozwala na osiągnięcie efektów kształcenia przypisanych do praktyk. Zgodnie z dostępną dokumentacją należy uznać, że baza w których studenci odbywają obowiązkowe praktyki jest właściwa i umożliwia osiągnięcie założonych efektów praktycznego kształcenia.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje Wydział Nauk o Środowisku reprezentuje odpowiedni poziom i zdecydowanie daje możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych. Tym samym baza dydaktyczna Wydziału Nauk o Środowisku służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku jest odpowiednia do osiągania założonych efektów kształcenia zarówno na studiach I, jak i II stopnia w zakresie przedmiotów podstawowych, kierunkowych oraz specjalnościowych. Studenci mają dostęp do dobrze wyposażonych sal wykładowych i seminaryjnych, pracowni komputerowych wyposażonych w dostęp do Internetu i specjalistyczne oprogramowanie; oraz pracowni ćwiczeniowych ze specjalistycznym sprzętem. Dostęp do sal i pomieszczeń dydaktycznych nie jest w pełni dostosowany dla potrzeb studentów niepełnosprawnych. Studenci mają dostęp do bogatych zasobów bibliotecznych oferujących księgozbiór tradycyjny i zasoby wirtualne.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Wydział Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego od roku 2010 w ocenie parametrycznej posiada wysoką kategorię naukową A, co więcej, plasuje się on na 5. pozycji w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Na Wydziale realizowanych jest 9 tematów statutowych i 25 z dotacji dla młodych naukowców. W latach 2010-2014 realizowane były 4 projekty NCN, 2 ze środków UE, po jednym z NCBiR i WFOŚ. Pracownicy Wydziału uczestniczą w 7 Ramowym Programie UE. Liczba indeksowanych prac naukowych (z wykazu A MNiSW) systematycznie rośnie z 39 w 2010 do 67 w 2014. Godnym odnotowania jest fakt, że w latach 2012-2014 ponad 30 publikacji rocznie powstało z udziałem studentów. To świadczy o dużym zaangażowaniu studentów w proces badawczy i dobrze rokuje dla przyszłego rozwoju naukowego jednostki. Ze środków zewnętrznych zrealizowane były inwestycje wzbogacające infrastrukturę badawczą, co znacząco poprawiło liczbę i jakość badań naukowych na Wydziale. Pracownicy wykonują także ekspertyzy dla podmiotów zewnętrznych i/lub z nimi współpracują, co ma istotny aspekt praktyczny. Wyniki swoich badań pracownicy umieszczają m.in. w skryptach i podręcznikach akademickich. Rozwija się także dobra współpraca międzynarodowa, pracownicy i studenci wyjeżdżają na staże w ramach różnych form programu Erasmus czy też Kapitał Ludzki. Żywa i owocna jest wymiana dydaktyczna jak i w celu wykonywania badań, m.in. z jednostkami akademickimi w Niemczech, na Węgrzech, Ukrainie, USA, Norwegii, Finlandii in. (ponad 40 pozycji w latach 2010-2017). Bardzo wartościowa jest współpraca naukowo-dydaktyczna z Uniwersytetem Nauk Stosowanych w Offenburgu w Niemczech, w ramach której Wydział Nauk o Środowisku prowadzi międzynarodowe studia anglojęzyczne dla studentów z całego świata. Co więcej, duża liczba zajęć na Wydziale jest prowadzona w językach obcych, co jeszcze bardziej wzmacnia internacjonalizację procesu kształcenia.

Analizując dorobek naukowy nauczycieli stanowiących minimum kadrowe w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, obszarze nauk biologicznych oraz obszarze nauk technicznych ocenianego kierunku należy stwierdzić, że liczba publikacji z wykazu A MNiSW z roku na rok systematycznie rośnie (od 39 w roku 2010 do 67 w roku 2014). Ponad dwukrotnie wzrosła także liczba monografii (z 55 do 121 w analogicznym okresie). Z kolei, wyraźnie zmalała liczba prac opublikowanych w czasopiśmie z listy B MNiSW (z 67 w roku 2010 do 30 w 2014). Oznacza to, że pracownicy Wydziału coraz częściej publikują artykuły w renomowanych czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym. Wiele prac nauczycieli akademickich z ocenianego kierunku ukazało się w: *Water Science and Technology, Limnological Review, International Journal of Environment and Health, Bioresource Technology, Chemosphere, Journal of Microbiology and Biotechnology, Oceanological and Hydrobiological Studies, Polish Journal of Natural Sciences, Oceanologia, Journal of Cleaner Production, World Journal of Environmental Research, Ecological Engineering, European Journal of Lipid Sciences, Journal of Microbial. Biotechnology, World J. Microb. Biot., Zootaxa, Annales Zoologici, Desalination and Water Treatment, Environmental Toxicology and*

Chemistry, Aquatic Toxicology, Journal of Applied Genetics, International Journal of Systematic and Evolutionary Microbiology, Current Microbiology, Biodegradation, Population Ecology, Eur. J. Protistology, Journal of Thermal Biology, Bioscience Discovery, Chemico-Biological Interactions, Waste Management, Fish Physiology and Biochemistry i inne.

Dosyć duża liczba prac naukowych została opublikowana w polskich czasopismach o zasięgu międzynarodowym m.in. *Polish Journal of Environmental Studies, Archives of Polish Fisheries, Polish Journal of Microbiology, Geoinformatica Polonica, Polish Journal of Ecology, Polish Journal of Natural Sciences, Polish Journal of Veterinary Sciences* i inne.

Studenci wizytowanego kierunku studiów biorą czynny udział w badaniach naukowych realizowanych przez Jednostkę. W latach 2012-2014 studenci byli współautorami 110 publikacji w czasopismach naukowych oraz monografiach pokonferencyjnych, jednakże analiza własna pozwala stwierdzić, iż osobami czynnie biorącymi udział w badaniach naukowych i publikacjach jest niewielka grupa studentów, których nazwiska powtarzają się wielokrotnie w dokumentacji przedstawionej przez Jednostkę w trakcie wizytacji. Na Wydziale Nauk o Środowisku w roku akademickim 2014/2015 studenci mieli możliwość uczestniczenia w pracach 8 kół naukowych. Z informacji przedstawionej przez przedstawicieli kół naukowych w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że studenci wizytowanego kierunku studiów, którzy w sposób bezpośredni nie współpracują z kołami naukowymi nie są zainteresowani aktywnym uczestnictwem w pracach kół naukowych. Informację tę potwierdzili również studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA, nie potrafili jednakże wskazać powodu takiej sytuacji. Studenci obecni na spotkaniu nie posiadali informacji o możliwości uczestnictwa w badaniach naukowych oraz o grantach, z których finansowane mogą być badania, np. Diamentowy Grant, mimo, iż wielu studentów zwróciło uwagę na fakt, iż chcieliby kontynuować edukację na studiach III stopnia. Rekomenduje się podjęcie działań zmierzających do upowszechnienia wśród studentów wizytowanego kierunku, możliwości uczestnictwa w badaniach naukowych szerszego grona studentów.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Z perspektywy procesu dydaktycznego, ogólnej koncepcji kształcenia wizytowanego kierunku i założonego profilu absolwenta prowadzenie badań naukowych przez pracowników Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego należy ocenić pozytywnie. Kadra nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku „ochrona środowiska” legitymuje się wartościowym dorobkiem badawczym włączając w to publikacje, granty badawcze oraz współpracę międzynarodową. Szeroki wachlarz tematów badawczych realizowanych przez nauczycieli akademickim Wydziału znajduje odzwierciedlenie zarówno w bogatej ofercie dydaktycznej jak i aktywizacji studentów kierunku „ochrona środowiska” poprzez angażowanie ich w projekty badawcze, koła naukowe jak również daje możliwość realizowania wielu, zróżnicowanych tematów prac magisterskich.

Włączanie studentów i magistrantów w badania naukowe prowadzone przez pracowników Wydziału w zdecydowany sposób wpływa na podniesienie ich samoświadomości o konieczności ochrony przyrody i środowiska a także potrzeby ustawicznego kształcenia i

podnoszenia własnych kompetencji. Choć z informacji przedstawionej przez przedstawicieli kół naukowych wynika, iż studenci wizytowanego kierunku nie są w szczególności zainteresowani działalnością w kołach naukowych.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;

Zasady i procedury rekrutacji na studia stacjonarne na rok akademicki 2014/2015 wprowadzone zostały Uchwałą Nr 232 Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 29 maja 2013 roku w sprawie zasad i trybu przyjmowania kandydatów na I rok studiów stacjonarnych w 2014 roku. Zgodnie z obowiązującymi na Uczelni przepisami rejestracja kandydatów prowadzona jest w formie elektronicznej poprzez system Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK). Nabór na studia I stopnia odbywa się na podstawie konkursu sumy punktów uzyskanych na świadectwie dojrzałości z 3 przedmiotów objętych postępowaniem kwalifikacyjnym. Kandydat samodzielnie wskazuje przedmioty, które będą brane pod uwagę w postępowaniu kwalifikacyjnym z listy przedmiotów wskazanych w kryteriach kwalifikacyjnych. W trakcie procesu rekrutacji na wizytowany kierunek studiów kandydat wybiera 3 przedmioty spośród: biologii, chemii, fizyki z astronomią, geografii, języka obcego nowożytnego, języka polskiego lub matematyki. Warunkiem udziału w rekrutacji na studia II stopnia jest posiadanie tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera. Kryteria rekrutacji oraz wykaz kierunków, po których kandydat może ubiegać się o przyjęcie na studia bez wyrównywania różnic w treści kształcenia ustala Rada Wydziału, jednakże głównym kryterium jest pozycja w rankingu stworzonym na podstawie ostatecznego wyniku studiów pierwszego stopnia. Wątpliwości budzi lista kierunków, które pozwalają ubiegać się o przyjęcie na studia bez uzupełniania różnic w treściach programowych, ponieważ w opinii eksperta ds. studenckich nie wszystkie kierunki pozwalają na osiągnięcie efektów kształcenia wymaganych od absolwentów innych kierunków studiów. Na transparentność zasad rekrutacji wpływa oddzielne określenie zasad m.in. dla osób legitymujących się tzw. „starą maturą” lub, które uzyskały dyplom za granicą.

7.2) system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

Zasady zaliczania przedmiotów (oceny efektów kształcenia) są określone w Regulaminie studiów. Regulamin określa zasady zaliczania przedmiotu, roku semestru oraz roku studiów oraz zasady ukończenia studiów, w tym przepisy regulujące prace dyplomowe i egzaminy dyplomowe

Zgodnie z regulaminem prowadzący zajęcia poprzez system USOS oraz ustnie na pierwszych zajęciach określa zasady zaliczenia przedmiotu, a także sposób obliczania oceny w przypadku przedmiotu, w skład którego wchodzi kilka form zajęć. Przewidziano ustalenie terminów zaliczeń i egzaminów przez prowadzącego zajęcia. Określono również zasady związane z

egzaminami poprawkowymi oraz przeprowadzaniem egzaminów komisyjnych, w przypadku nieprawidłowości w czasie trwania egzaminu. Studenci wizytowanego kierunku wyrazili opinię, że informowani są o możliwości ubiegania się o egzamin komisyjny w przypadku wystąpienia uzasadnionych wątpliwości.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym potwierdzili przestrzeganie tych reguł. Na podstawie analizy Regulaminu można stwierdzić, że zawiera on standardowe wymagania wspomagające przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen. Pozytywne wnioski można również wyciągnąć po zapoznaniu się z przykładowymi sylabusami, które zrozumiale i jasno określają warunki zaliczenia przedmiotów.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie zgłaszali uwag krytycznych odnoszących się do funkcjonowania systemu oceny ich osiągnięć. Stwierdzili również, że wymagania określone w sylabusach są dla nich zrozumiałe. Poza zaliczeniami i egzaminami końcowymi w ramach prowadzonych modułów, wiedza i umiejętności są weryfikowane na bieżąco w ramach weryfikacji częściowej za pomocą kolokwiów, odpowiedzi ustnych, prac domowych itp. Według studentów weryfikowanie wiedzy następuje w sposób ciągły, co pozwala na obiektywizm w wystawianiu oceny końcowej. Studenci podkreślili również, że stawiane przez prowadzących kryteria są przez nich konsekwentnie realizowane, mają oni również dostęp do wglądu do swoich ocenionych prac. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA na transparentność systemu oceny wpływa możliwość wglądu do ocenionych prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych oraz uzyskania informacji zwrotnej na temat popełnionych błędów. Nauczyciele akademicy są do dyspozycji studentów w czasie ustalonych konsultacji oraz poprzez kontakt elektroniczny. System oceniania stosowany na wizytowanym kierunku jest dla studentów przejrzysty i zrozumiały, a także z konsekwencją stosowany wobec wszystkich studentów.

7.3) struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów;

Studenci wizytowanego kierunku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wiedzieli, czym są punkty ECTS, a także na podstawie, jakich zasad przypisywane są one do przedmiotu. W opinii studentów punkty ECTS przypisane są do przedmiotów zgodnie z nakładem pracy niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Studenci wizytowanego kierunku studiów mają możliwość uczestnictwa w wymianach krajowych i międzynarodowych w ramach programów: MOST, MOST-AR, MOST-TECH oraz Erasmus. Z informacji przedstawionych przez Władze Jednostki wynika, że w latach 2010-2015 z wymiany w ramach programu Erasmus skorzystało 46 polskich oraz 92 zagranicznych studentów, którzy realizują program kształcenia na angielskojęzycznej specjalności na studiach II stopnia. Na spotkaniu Zespołu Oceniającego ze studentami nie byli obecni studenci uczestniczący w wymianach, dlatego nie można wskazać opinii studentów na temat procesu organizacji i rozliczania wymian studenckich.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, iż lektoraty oferowane przez Jednostkę prowadzone są na odpowiednim poziomie, jednakże nie zawierają wystarczającego z punktu widzenia studentów zakresu słownictwa specjalistycznego i branżowego.

Studenci wizytowanego kierunku studiów zgodnie z obowiązującym programem kształcenia realizują przedmiot w języku angielskim na 2. semestrze studiów II stopnia, jednakże na

spotkaniu nie było studentów obecnie realizujących ten przedmiot, dlatego nie można ocenić jego przydatności oraz sposobu prowadzenia.

7.4) system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Studenci wizytowanego kierunku studiów mają możliwość kontaktu z nauczycielami akademickimi w trakcie konsultacji, a także po wcześniejszym uzgodnieniu w innym terminie. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA nauczyciele akademicy są dostępni dla studentów we wskazanych przez siebie godzinach konsultacji, które niejednokrotnie ustalane są w porozumieniu ze studentami.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, iż nauczyciele akademicy proszeni o udostępnienie materiałów dydaktycznych w miarę możliwości wspierają studentów bezpośrednio materiałami lub konspektami zajęć.

Studenci wizytowanego kierunku studiów mają możliwość indywidualnego kształtowania ścieżki edukacyjnej poprzez wybór przedmiotów obieralnych oraz specjalności. Według studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA przedmioty obieralne, jakie oferuje Jednostka są rozszerzeniem treści przedstawianych na przedmiotach obowiązkowych, co w opinii studentów jest pozytywne i pozwala na indywidualizację kształcenia zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. Studenci wyrazili również pozytywną opinię na temat oferowanych przez Jednostkę specjalności, które w odczuciu studentów są powiązane z zapotrzebowaniem rynku pracy. Uzdolnieni oraz niepełnosprawni studenci mogą indywidualizować swój proces kształcenia poprzez udział w badaniach naukowych, a także realizację procesu kształcenia w formie IPS, ISM oraz IOS.

Sylabusy dostępne są dla studentów za pośrednictwem Internetu oraz wywieszane w gablotach informacyjnych na terenie Wydziału. Zawierają one informacje dotyczące m.in. treści merytorycznych przedmiotu, przedmiotowych efektów kształcenia, wymagań wstępnych, zalecanej literatury, rodzaju zajęć, formy i warunków zaliczenia, liczby punktów ECTS przypisanych do przedmiotu oraz nauczyciela akademickiego odpowiedzialnego za realizację przedmiotu. Z informacji przedstawionych przez studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że zawarte w sylabusie dane są w pełni wystarczającym źródłem wiedzy o przedmiocie.

Studenci wizytowanego kierunku studiów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA bardzo pozytywnie ocenili jakość obsługi administracyjnej. Studenci wyrazili opinię, iż dziekanat otwarty jest w wystarczającym zakresie czasu, a osoby w nim pracujące są kompetentne. Według studentów informacje dotyczące pracy administracji Jednostki, m.in. godziny obsługi studentów są aktualne i powszechnie dostępne.

Studenci wizytowanego kierunku studiów wyrazili opinię, że tylko nieliczni opiekunowie poszczególnych lat wspierają studentów, dlatego **rekomenduje się rozważenie wprowadzenia badania, którego celem byłoby uzyskanie informacji dotyczących poziomu wypełniania obowiązków przez opiekunów lat, np. w formie ankietyzacji, co pozwoliłoby na bardziej świadomy wybór opiekunów dla kolejnych lat studiów.**

Studenci wizytowanego kierunku studiów skargi, wnioski, ewentualne zapotrzebowanie na zasoby biblioteczne zgłaszają za pośrednictwem Samorządu Studenckiego lub bezpośrednio do pracowników biblioteki lub Władz Wydziału.

Studenci wizytowanego kierunku studiów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wskazali dwie słabe strony procesu kształcenia. Po pierwsze zwrócili uwagę na niewielką liczbę zajęć terenowych oraz zajęć warsztatowych prowadzonych przez osoby, na co dzień pracujące w przemyśle, np. technologów. Jako drugą słabą stroną procesu kształcenia studenci wskazali zajęcia z biochemii. Z opinii studentów wynika, że program realizowany w trakcie zajęć jest niedostosowany do specyfiki kierunku, a także zbyt małej liczby godzin przewidzianych programem studiów. Z informacji uzyskanych w trakcie wizytacji wynika, że ponad połowa każdego rocznika wizytowanego kierunku nie zalicza biochemii w semestrze przewidzianym w programie kształcenia. Z opinii studentów wynika, że problem ten znany jest Władzom Jednostki, ponieważ w ciągu ostatniego roku akademickiego zmieniony został nauczyciel akademicki, jednakże w opinii studentów nie wpłynęło to na realizację przedmiotu. Dodatkowo studenci wyrazili opinię, iż z powodu wielu zaliczeń warunkowych semestru z przedmiotu biochemia czują oni obawę przed wypełnianiem kwestionariuszy ankiet ewaluacyjnych. **Rekomenduje się analizę programu kształcenia z przedmiotu biochemia, a także uwzględnienie w tej analizie opinii studentów.**

W Jednostce w ramach wsparcia osób niepełnosprawnych funkcjonuje Biuro ds. osób niepełnosprawnych, które ma za zadanie m.in. wspieranie osób niepełnosprawnych podczas toku studiów, procesu rekrutacji, a także wypożyczanie sprzętu specjalistycznego ułatwiającego studiowanie, np. elektroniczne powiększalniki, laptop ze specjalistycznym oprogramowaniem, czy specjalnie dostosowane myszki lub klawiatury, natomiast na Wydziale działa Wydziałowy Opiekun ds. Studentów Niepełnosprawnych.

Podstawowe zasady procesu dyplomowania oraz zasady formatowania pracy dyplomowej określa Regulamin Studiów, na podstawie, którego praca dyplomowa może być realizowana pod kierunkiem profesora lub doktora habilitowanego, a za zgodą rady wydziału – doktora. Ogólne zasady egzaminu dyplomowego określa Regulamin Studiów, wprowadzając zakres egzaminu na podstawie, którego 2/3 zagadnień powinny stanowić treści kierunkowe, a 1/3 treści specjalnościowe, natomiast zasady szczegółowe zostały przyjęte przez Radę Wydziału Nauk o Środowisku w dniu 14 grudnia 2012. Zasady szczegółowe wprowadzają egzamin dyplomowy składający się z dwóch części. Pierwszą część stanowi prezentacja multimedialna pracy dyplomowej, natomiast drugą odpowiedź dyplomanta na 3 wylosowane przez siebie pytania z zagadnień dyplomowych uchwalanych przez Radę Wydziału. Zasady procedury antyplagiatowej prowadzonej w celu weryfikacji samodzielności prac dyplomowych studentów reguluje *Zarządzenie Nr 43/2015 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 19 maja 2015 roku*. Z informacji przedstawionej przez studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że w opinii studentów procedura wyboru promotora oraz procesu dyplomowania jest transparentna i jednolita dla wszystkich studentów. Według studentów seminaria, a także proces realizacji pracy pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia oraz rozwijanie umiejętności samokształcenia. Studenci wyrazili opinię, że promotorzy służą wsparciem merytorycznym oraz naukowym w trakcie realizacji pracy dyplomowej przez studentów.

Według studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA infrastruktura badawcza dostępna jest dla dyplomantów oraz członków kół naukowych.

Na Wydziale Nauk o Środowisku studenci zainteresowani działalnością badawczo-naukową zrzeszani są przez 8 kół naukowych. Z opinii przedstawicieli studentów aktywnie uczestniczących w pracach koła wynika, iż studenci wizytowanego kierunku nie są zainteresowani aktywnym uczestnictwem w badaniach. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA nie potrafili wskazać przyczyny takiego stanu rzeczy.

System pomocy materialnej Jednostki regulowany jest przez *Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie* wprowadzony Zarządzeniem nr 61/2014 Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 22 września 2014 roku. Regulamin ten przewiduje świadczenia zgodne z art. 173 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2012 poz. 572 z późn. zm). Stypendia socjalne, specjalne dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi przyznawane są na wniosek zainteresowanego studenta przez Wydziałową Komisję Stypendialną (WKS), której skład w większości stanowią studenci. Stypendia rektora dla najlepszych studentów, oraz wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy rozpatruje Rektor, natomiast odwołania od decyzji WKS rozpatruje Uczelniana Odwoławcza Komisja Stypendialna (UOKS), której skład w większości stanowią studenci, natomiast przewodniczącego komisji wybiera Rada Uczelniana Samorządu Studentów. Regulamin przyznawania pomocy materialnej dla studentów UWM spełnia wymagania ustawowe, a także uwzględnia zmiany wprowadzone *ustawą z dnia 11 lipca 2014 o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014 poz. 1198)* obowiązującą od 1 października 2014 roku m.in. w zakresie otrzymywania stypendium rektora dla najlepszych studentów przez studentów pierwszego roku studiów oraz zasad obliczania dochodu w procedurze ubiegania się o stypendium socjalne. Należy jednakże zwrócić uwagę na fakt, iż §16, ust. 4 Regulaminu pomocy materialnej zawiera przelicznik osiągnięć naukowych na punkty stypendialne, który określa, że „*Za osiągnięcia naukowe do wniosku o stypendium Rektora dla najlepszych studentów przyjmuje się: (...) 3) odbyte studia w innej uczelni w ramach stypendium zagranicznego (np. ERASMUS) lub krajowych programów międzyuczelnianych (np. MOST, MOSTAR, MOSTECH) (...)*”, co może budzić wątpliwości w kontekście stricte naukowego charakteru tych osiągnięć.

Studenci wizytowanego kierunku mają swoich przedstawicieli w Radzie Wydziałowej Samorządu Studentów oraz Uczelnianej Radzie Samorządu Studentów, które działają na podstawie Regulaminu Samorządu Studentów zaopiniowanego jako zgodny z ustawą oraz statutem Uczelni przez Senat Uczelni Uchwałą Nr 44 Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 16 grudnia 2005 roku. Z dokumentów przedstawionych przez Jednostkę w trakcie wizytacji oraz z informacji uzyskanych od przedstawicieli Samorządu w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że Jednostka zapewnia Samorządowi wsparcie finansowe i merytoryczne niezbędne do jego działalności.

Biuro Karier na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie działa, jako jednostka organizacyjna Biura ds. Kształcenia. Z informacji przedstawionej przez pracownika Biura oraz studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że Biuro czynnie prowadzi swoją działalność zachęcając studentów do podejmowania pracy w zawodzie oraz realizacji dodatkowych praktyk już w trakcie studiów. Studenci mogą dowiedzieć się o działaniu Biura m.in. w trakcie pojedynczych dni, kiedy na poszczególnych Wydziałach Biuro rozstawia swoje stoisko upowszechniając informacje nt. swojej działalności swoją działalność oraz odpowiadając na pytania studentów.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) W opinii studentów zasady i procedury rekrutacji są transparentne, a także uwzględniają zasadę równych szans.

7.2) W opinii studentów system oceny osiągnięć jest transparentny i obiektywny, a określone na początku kursu warunki i zasady zaliczenia, są konsekwentnie przestrzegane.

7.3) Jednostka stwarza studentom możliwość udziału w studenckich wymianach krajowych i zagranicznych. W opinii studentów wizytowanego kierunku lektoraty w zbyt małym zakresie uwzględniają język branżowy i specjalistyczny.

7.4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu efektów kształcenia. Jako słabe strony procesu kształcenia studenci wskazali zbyt małą liczbę zajęć terenowych oraz warsztatowych prowadzonych przez pracowników przemysłu, a także zajęcia z przedmiotu biochemia, których zakres z punktu widzenia studentów nie jest dostosowany do specyfiki kierunku oraz przewidzianej w programie kształcenia liczby godzin.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (zwany dalej WSZJK lub Systemem) formalnie powołany został w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie na mocy Uchwały Nr 335/2010 Senatu Uczelni z dnia 26 lutego 2010 r. w sprawie wprowadzenia *Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia* , a także Zarządzenia Nr 10/2010 Rektora w sprawie zasad funkcjonowania *Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie*, a następnie zmieniony został Uchwałą Nr 198 Senatu Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie z dnia 12 kwietnia 2013 r. w sprawie zmian *Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia*”.

Pierwsze działania w zakresie doskonalenia jakości kształcenia miały jednak miejsce w Uczelni już w 1999 r., kiedy to Senat Uczelni w dniu 13 grudnia 1999 r. przyjął stanowisko w sprawie rozwoju kształcenia określając środki oraz metody doskonalenia procesu dydaktycznego i poprawy jakości kształcenia. Wydano wówczas opracowanie p.t. „Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim”, w którym ujęto podstawy formalno - prawne zapewniania jakości kształcenia i opracowane procedury oceny poszczególnych obszarów jakości kształcenia wraz z wzorcową dokumentacją.

W Uchwale konstytuującej WSZJK w Uniwersytecie Senat Uczelni określił następujące zasadnicze cele projakościowe Systemu: monitorowanie i doskonalenie jakości kształcenia na wszystkich poziomach i formach edukacji; opracowanie procedur ewaluacji oraz doskonalenia efektywności WSZJK; opracowanie procedury przeprowadzenia samooceny funkcjonowania jednostki; powiązanie obszarów kształcenia z potrzebami społecznymi i gospodarczymi kraju oraz regionu, w tym tworzenie programów wykraczających poza strukturę kształcenia kierunkowego z jednoczesnym podniesieniem stopnia przygotowania

absolwentów; upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie, której efektem jest nabywanie kompetencji osób uczących się do wykonywania zadań wynikających z faktu kształtowania się nowych zawodów, funkcji i ról w społeczeństwie; zapewnienie łączności nauczania z badaniami naukowymi; zwiększanie podmiotowości studentów i doktorantów w procesie kształcenia; podnoszenie prestiżu, atrakcyjności i konkurencyjności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego na krajowym i zagranicznym rynku edukacyjnym; podnoszenie jakości procesu dydaktycznego poprzez doskonalenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich, oraz opracowanie systemu motywującego nauczycieli akademickich do działań pro jakościowych w obszarze dydaktyki.

W wymienionej powyżej Uchwale określono również elementy Systemu, które w założeniach powinny być analizowane i ocenione. Należą do nich: dobór i jakość kadry naukowo – dydaktycznej gwarantującej prowadzenie zajęć dla studentów i doktorantów przez wykwalifikowaną i kompetentną kadre; system i oferta programowa umożliwiająca nauczycielom akademickim podnoszenie kwalifikacji; przygotowanie kryteriów kwalifikacyjnych w zakresie doboru kandydatów oraz ustalenie limitów przyjęć na studia wyższe i studia trzeciego stopnia; opracowanie, monitorowanie i aktualizacja planów i programów nauczania oraz ich efektów, uwzględniające stosowanie wymagań w zakresie: konstruowania planów studiów i programów nauczania, z zachowaniem przyjętych w Uczelni postanowień i wytycznych, wycena efektów kształcenia z zachowaniem zasad określonych w Europejskim Systemie Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS), realizacji postanowień i wytycznych dotyczących uchwalania planów i programów studiów podyplomowych i kursów doszkalających oraz wyceny efektów kształcenia doskonalącego z zachowaniem zasad określonych w European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET), spełniania wymagań formalnych związanych z uchwalaniem planów studiów i programów nauczania, monitoringu i okresowego przeglądu programów oraz ich efektów z wykorzystaniem, m. in. regularnych opinii zwrotnych od pracodawców i przedstawicieli rynku pracy, zewnętrznych ekspertów oraz monitoringu postępu i osiągnięć studentów, oferty krajowych programów mobilności studentów i doktorantów, dokumentowanie przebiegu studiów od immatrykulacji do momentu zaliczenia ostatniego semestru studiów, z wykorzystaniem narzędzi informatycznych dostępnych w Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów (USOS); przygotowanie i wykonanie pracy dyplomowej oraz złożenie egzaminu dyplomowego, z wykorzystaniem informatycznego systemu antyplagiatowego; internacjonalizacja programów kształcenia, uwzględniająca: zakres oferty w językach obcych kierowanej do studentów polskich i cudzoziemców, liczbę i zakres programów prowadzonych wspólnie przez zagraniczne uczelnie lub instytucje naukowe, zakres zagranicznych programów mobilności studentów i doktorantów; zasoby do nauki oraz środki wsparcia dla studentów i doktorantów w obszarach: dydaktycznym, administracyjnym oraz społecznym, m. in. system biblioteczno – informatyczny Uczelni, system informatyzacji Uczelni, przedsiębiorczość akademicka oraz promocja zawodowa studentów i absolwentów; ocenianie studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych oraz uczestników kursów doszkalających, z zachowaniem konieczności publikowania kryteriów, przepisów i procedur oceny, a także systemy informacyjne i publikowanie informacji służącej pozyskiwaniu i poszerzaniu zakresu samowiedzy w zakresie funkcjonowania Uczelni, ze szczególnym uwzględnieniem charakterystyki procesu dydaktycznego.

Nadzór nad funkcjonowaniem WSZJK pełni Rektor Uniwersytetu, a za wprowadzenie i sprawne funkcjonowanie Systemu w Uczelni i w jednostkach odpowiedzialni są: prorektor

ds. kształcenia oraz dziekani Wydziałów i kierownicy jednostek ogólnouczelnianych i międzywydziałowych.

Rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego wydał m.in. następujące, związane z obszarem jakości kształcenia Zarządzenia: Nr 51/2013 z dnia 31 maja 2013 r. w sprawie: *określenia obszarów procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi, wzorów kwestionariuszy ankiet oraz procedur przeprowadzania badań ankietowych*; Nr 70/2013 z dnia 28 sierpnia 2013 r. w sprawie *zasad funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Warmińsko – Mazurskim w Olsztynie* oraz Nr 3/2015 z dnia 14 stycznia 2015 r. w sprawie *procedur oceny jakości programów kształcenia i programów studiów oraz zasad weryfikacji efektów kształcenia*.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 70/2013 Rektora z dnia 28 sierpnia 2013 r. w celu realizacji zadań związanych z Systemem Jakości Kształcenia powołano Uczelniany Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (personalny skład powyższego ciała kolegialnego Rektor UWM ustanowił Zarządzeniem Nr 91/2012 z dnia 14 listopada 2012 r. w sprawie *powołania Uczelnianego Zespołu do spraw Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie na kadencję 2012-2016, z późn. zm.*), a także zespoły ds. zapewniania jakości kształcenia – wydziałowe oraz działające w jednostkach ogólnouczelnianych i międzywydziałowych.

W Zarządzeniu Nr 70/2013 Rektor Uniwersytetu określił wytyczne dotyczące zarówno składu, jak i zadań Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (UZZJK) oraz powołanych w Uczelni i na Wydziałach zespołów będących w strukturze systemu zarządzania jakością.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale prowadzącym oceniany kierunek studiów powstał na podstawie Uchwały nr 72/12 Rady Wydziału Ochrony Środowiska i Rybactwa z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie *wprowadzenia Wydziałowego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia*, a następnie funkcjonował na mocy Uchwał Rady Wydziału Nauk o Środowisku: nr 154/13 z dnia 18 października 2013 r. w sprawie *zmian w strukturze Wydziałowego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia na Wydziale Nauk o Środowisku*, nr 306 z dnia 19 września 2014 r. w sprawie *systemu weryfikacji zakładanych efektów kształcenia*, a także nr 330 z dnia 17 października 2014 r. w sprawie *określenia procedur dotyczących procesu kształcenia*. Ponadto stanowiących uzupełnienie aktów wydziałowych następujących Decyzji Dziekana Wydziału Ochrony Środowiska i Rybactwa: nr 7/2012 z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie *utworzenia wydziałowego systemu zarządzania jakością kształcenia*, nr 10/12 z dnia 15 listopada 2012 roku w sprawie *wprowadzenia Wydziałowego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia na kadencję 2012-2016* oraz nr 12/2013 z dnia 18 października 2013 roku w sprawie *zmian w Wydziałowym Systemie Zarządzania Jakością Kształcenia*. W Jednostce prowadzącej oceniany kierunek studiów obowiązuje *Harmonogram pracy Wydziałowego Systemu zapewnienia jakości kształcenia* opracowany na cały rok akademicki.

Obecną strukturę WSZJK na Wydziale Nauk o Środowisku tworzą: Dziekan, Kolegium dziekańskie oraz Rada Wydziału – jako organy nadrzędne, a ponadto, przede wszystkim Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia i Zespoły ds. Jakości i Programów Kształcenia kierunków studiów prowadzonych na Wydziale, w tym ocenianego kierunku „ochrona środowiska”. Do zadań Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia należy opracowanie raportów z ankietyzacji, formułowanie wniosków i zaleceń dotyczących m.in. zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia; zatwierdzania, monitorowania i

przeglądu planów studiów i programów kształcenia; zapewnienia jakości kadry dydaktycznej oraz zasad monitorowania, przeglądu i podnoszenia poziomu zasobów dydaktycznych, które przekazywane są Władzom Wydziału, Radzie Jednostki oraz całej społeczności Wydziału i interesariuszom zewnętrznym wchodzących w skład Rady Patronackiej dla kierunków inżynieria środowiska i ochrona środowiska m.in. podczas tworzenia programów kształcenia i planów studiów. Kierunkowe Zespoły ds. Jakości i Programów Kształcenia zajmują się m.in. opracowaniem nowego planu studiów i programu kształcenia (zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa) oraz dokonywaniem ich okresowego przeglądu (w oparciu o tryb wskazany przez Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia), wstępną analizą ankiet studenckich, a także propagowaniem dobrych wzorców dydaktycznych.

Realizowany program kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia, jak również stworzenie możliwości korzystania z innych form uzupełniania/zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych umożliwia osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Potwierdzają to raporty z przeprowadzonych ankietyzacji oraz *Analiza raportów samooceny podstawowych jednostek organizacyjnych oraz jednostek międzywydziałowych i ogólnouczelnianych UWM w Olsztynie w zakresie funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia*. Tezę tę potwierdza także analiza realizacji działań podstawowych jednostek organizacyjnych oraz jednostek międzywydziałowych i ogólnouczelnianych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w zakresie doskonalenia funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w roku akademickim 2013/2014 wykonana przez Biuro ds. Kształcenia – Zespół ds. Zarządzania Jakością Kształcenia we współpracy z Uczelnianym Zespołem ds. Zapewniania Jakości Kształcenia.

Funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia umożliwia stałe i skuteczne monitorowanie jakości kształcenia. Przygotowanie sylabusów oraz udostępnienie ich studentom pozwoliło na weryfikację przypisanych w planie punktów ECTS, weryfikację treści kształcenia, form weryfikacji efektów kształcenia i sprecyzowanych efektów przedmiotowych. Wykonane raporty samooceny podstawowej jednostki organizacyjnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w obszarze dydaktyki pozwoliły na opis działań w jednostce, a jednocześnie analizę mocnych i słabych stron wydziału. Biuro ds. Kształcenia – Zespół ds. Zarządzania Jakością Kształcenia we współpracy z Uczelnianym Zespołem ds. Zapewniania Jakości Kształcenia na podstawie analizy raportów samooceny jednostek, opracował zalecenia i rekomendacje działań jednostek na rzecz doskonalenia jakości kształcenia .

Analiza ankiet oceniających jakość realizacji zajęć dydaktycznych pozwoliła podjąć działania mające na celu podnoszenie jakości zajęć dydaktycznych oraz wyeliminowanie nieprawidłowości. Powołanie Rady Patronackiej i wykorzystanie ich uwag/sugestii wpływa na doskonalenie oferty kształcenia oraz dostosowanie kształcenia do wymogów rynku pracy.

Analiza i ocena procesu dyplomowania prowadzona jest przez wydziałowy i kierunkowe Zespoły ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia i polega na okresowej ocenie kompetencji promotorów prac dyplomowych i tematyki realizowanych.

Nieodłącznym elementem funkcjonującego na Wydziale Nauk o Środowisku Systemu jest weryfikacja efektów kształcenia, która odbywa się na Wydziale na podstawie Uchwały nr 306 Rady Wydziału z dnia 19 września 2014 r. w sprawie systemu weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Zgodnie z § 2 powyższej Uchwały system weryfikacji efektów kształcenia tworzony jest w oparciu o procedury dotyczące wszystkich pracowników Wydziału,

interesariuszy zewnętrznych (absolwentów i pracodawców) i wewnętrznych (pracowników, studentów, doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych). W Załącznikach do Uchwały określone zostały, stanowiące integralną część Systemu weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w toku studiów następujące procedury: System weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w toku studiów; System oceny studentów w toku studiów; Archiwizacja prac i ocen studentów; Aktualizacja programów i planów studiów; Aktualizacja sylabusów; Badania ankietowe przedmiotu i nauczyciela; Badania ankietowe absolwentów; Ankietyzacja autoewaluacji kształcenia (w tym przedmiotu, opiekunów i recenzentów prac dyplomowych na kierunku, pracy dyplomowej oraz praktyk na kierunku); Badania ankietowe pracodawców o absolwentach; Weryfikacja efektów kształcenia przez studenta po zakończeniu studiów. Działania związane z weryfikacją efektów kształcenia koordynuje zarówno Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, jak i kierunkowe Zespoły ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Na podstawie badań przeprowadzonych zgodnie z powyższymi procedurami, w tym autoewaluacyjnymi, opracowywane są raporty, będące podstawą zmian projakościowych na Wydziale. Wspomniana wcześniej Uchwała nr 330 Rady Wydziału Nauk o Środowisku z dnia 17 października 2014 r. w sprawie określenia procedur dotyczących procesu kształcenia określa proces kształcenia oraz monitorowanie osiąganych efektów kształcenia na poziomie całego programu kształcenia. Zgodnie z obowiązującymi procedurami jakość kształcenia nadzoruje i monitoruje Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Podczas wizytacji zapoznano się z *Raportami autoewaluacyjnymi przedmiotu na kierunku „ochrona środowiska” Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia i Jakości Kształcenia* (semestr letni roku akademickiego 2013/2014 oraz semestr zimowy roku akad. 2014/2015), na podstawie których sprecyzowano zalecenia do poszczególnych przedmiotów, ponadto *Raporty autoewaluacyjne Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia i Jakości Kształcenia: pracy dyplomowej oraz praktyki* (rok akademickiego 2013/2014).

Na Wydziale Nauk o Środowisku oprócz ankietyzacji odbywają się również hospitacje zajęć dydaktycznych, na podstawie których przygotowujący są *Rejestry przeprowadzonych hospitacji*. Hospitacje przeprowadza się zgodnie z procedurą wydziałową pn. *Hospitacje zajęć przy użyciu Arkusza hospitacji zajęć dydaktycznych*. Z hospitacji sporządza się *Raporty z badania ankietowego wg prowadzących „Jakość realizacji zajęć dydaktycznych”*. Osoby, których zajęcia w skali pięciostopniowej zostały ocenione poniżej 3,5 i/lub zanotowano negatywne komentarze, podlegają hospitacji przeprowadzonej przez kierownika Jednostki.

Na Wydziale prowadzona jest także, będąca istotnym narzędziem ewaluacji procesu kształcenia, okresowa ocena kadry akademickiej - uwzględniająca dorobek naukowy, dydaktyczny oraz organizacyjny, zgodnie z wymaganiami art. 132 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) dokonywana na podstawie Uchwał Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: Nr 249 z dnia 21 czerwca 2013 r. w sprawie zasad, kryteriów i trybu oceny pracy nauczyciela akademickiego; Nr 613 z dnia 28 listopada 2014 r. w sprawie zmian w Uchwale Nr 249 Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 21 czerwca 2013 roku w sprawie zasad, kryteriów i trybu oceny pracy nauczyciela akademickiego oraz Zarządzeniu Nr 50/2014 Rektora Uczelni z dnia 27 czerwca 2014 r. w sprawie Regulaminu oceny nauczycieli akademickich Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a także regulacji przyjętych przez Radę Wydziału Nauk o Środowisku Uchwałami: Nr 167/12 z dnia 16

listopada 2012 roku w sprawie wprowadzenia kryteriów oceny pracowników naukowo-dydaktycznych na Wydziale Nauk o Środowisku oraz Nr 156/13 z dnia 18 października 2013 roku w sprawie zmiany kryteriów oceny nauczyciela akademickiego na Wydziale Nauk o Środowisku.

Raporty z poszczególnych badań omawiane są na posiedzeniach Rady Wydziału Nauk o Środowisku. Podczas wizytacji udostępniono, m.in.: *Sprawozdania z badania ankietowego według prowadzących „Jakość realizacji zajęć dydaktycznych”* z cyklu dydaktycznego - semestry: zimowy i letni 2013/2014, podczas przeprowadzania których respondentami byli studenci wszystkich kierunków prowadzonych na Wydziale. Raporty te omawiane były na posiedzeniach Rady Wydziału, odpowiednio w dniach 30 czerwca i 28 listopada 2014 r. W dniu 28 listopada 2014 r. Rada Wydziału zaopiniowała również *Raport samooceny podstawowej jednostki organizacyjnej UWM w obszarze dydaktyki za rok 2013/2014*, natomiast *Raporty z działalności Wydziałowego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia na Wydziale Nauk o Środowisku* za lata akademickie 2012/2013 oraz 2013/2014 prezentowane były na posiedzeniach Rady Wydziału Nauk o Środowisku odpowiednio w dniach: 5 lipca 2013 r. oraz 19 września 2014 r. W dniu 27 marca 2015 r. omówiony został *Raport z badania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Studia z perspektywy absolwenta Wydziału Nauk o Środowisku*, w którym wypowiedzieli się absolwenci roku akademickiego 2012/2013 w przedziale czasowym 6-ciu miesięcy po ukończeniu studiów. Na podstawie powyższego raportu stwierdzono, że ocena współpracy dyplomantów z promotorami oceniona została przez absolwentów bardzo wysoko.

- 2) w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

Istotną rolę w zapewnieniu jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Środowisku odgrywa Rada Patronacka powołana Uchwałą nr 21/2012 z dnia 20 stycznia 2012 r. Obecny skład członków Rady Patronackiej dla kierunku inżynieria środowiska i ochrona środowiska został przedstawiony w załączniku nr 1 do decyzji nr 12/2012 Dziekana Wydziału Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 5 grudnia 2012 roku. Powstanie powyższego ciała kolegialnego miało na celu nawiązanie ściślejszej współpracy Wydziału z regionami i administracją oraz jednostkami gospodarczymi m.in. poprzez: inicjowanie współdziałania Wydziału z całym regionem w zakresie realizacji procesu dydaktycznego i wychowawczego (w zakresie praktyk studenckich, udziału praktyków w realizacji programów badawczych i dydaktycznych oraz planowania i realizacji badań naukowych); promocję i popularyzację Jednostki w środowisku zawodowym oraz popularyzację i wdrażanie dorobku naukowego; współpracę na rzecz zatrudniania absolwentów kierunków prowadzonych na Wydziale. W skład Rady Patronackiej wchodzi przedstawiciele instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych oraz Dziekan Wydziału Nauk o Środowisku.

Z wybranych protokołów z posiedzeń Rady Patronackiej wynika, iż organ ten działa aktywnie – opiniuje programy kształcenia, zapewnia możliwości odbywania studenckich praktyk zawodowych.

Studenci wizytowanego kierunku studiów obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, iż w ich ogólnym odczuciu mają oni wpływ na doskonalenie programu kształcenia poprzez wypełnianie kwestionariuszy oraz ankiet. W trakcie procesu ankietyzacji

studenci pytani są m.in. o sposób prezentacji treści, obiektywizm oceny, stosunek nauczyciela akademickiego do studentów, punktualność nauczycieli akademickich, przestrzeganie zasad zaprezentowanych na pierwszych zajęciach. W pytaniu otwartym studenci mogą także w sposób szerszy przedstawić swoje uwagi lub postulaty. Z opinii przedstawionej przez Prodziekan ds. Jakości wynika, że wyniki ankietyzacji przedstawione są za pośrednictwem strony internetowej, a w przypadku uzyskania przez nauczyciela akademickiego oceny poniżej 3,5 Prodziekan ds. Jakości kieruje pismo do kierownika katedry, w której zatrudniony jest nauczyciel akademicki z prośbą o przeprowadzenie hospitacji zajęć. Wśród studentów prowadzona jest również ankietyzacja zajęć prowadzonych przez doktorantów, w roku akademickim niektórzy doktoranci uzyskali ich niską ocenę prowadzonych zajęć co natychmiast spowodowało obowiązkową hospitację zajęć prowadzonych przez doktorantów. Z informacji przedstawionej przez Prodziekan ds. Jakości wynika, że sytuacja taka miała miejsce poprzednim roku akademickim i po hospitacji zajęć nisko ocenionych doktorantów uległa ona poprawie.

Dodatkowo w ramach Wydziału funkcjonuje Zespół ds. badania opinii, w skład, którego wchodzi 1 pracownik dla każdego kierunku prowadzonego na Wydziale. Do kompetencji zespołu należy hospitacja oraz ankietyzacja 2 do 3 zajęć wybranych z listy utworzonej przez Prodziekan ds. Jakości i Prodziekan ds. Studentów na podstawie wyników ankietyzacji i opinii uzyskanych od studentów.

W ramach procesu doskonalenia kształcenia studenci wizytowanego kierunku studiów na zakończenie procesu kształcenia, w trakcie zdawania kart obiegowych wypełniają również kwestionariusze ankiet samooceny, w których oceniają stopień osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Z informacji uzyskanych od Prodziekan ds. Jakości wynika, że dane uzyskane z tej ankietyzacji pozwalają na doskonalenie procesu kształcenia w zakresie pojedynczych efektów kształcenia, nieosiągniętych w pełni przez studentów.

Należy zatem uznać, że interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele administracji państwowej, instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych) oraz interesariusze wewnętrzni (kadra nauczycielska, doktoranci, uczestnicy studiów podyplomowych oraz studenci) mają wysoce istotny wpływ na proces organizacji, ewaluacji i podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

- +** - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/-** - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Wydział Nauk o Środowisku stosują procedury i narzędzia badające jakość kształcenia określone w uczelnianym oraz wydziałowym wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia. W Uczelni jak również na wizytowanym Wydziale system ten jest spójny, w pełni kompleksowy ponieważ obejmuje wszystkie stopnie procesu kształcenia i podlega ciągłemu doskonaleniu, dlatego też w sposób wysoce poprawny wykazuje zdolność weryfikowania jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest formalnie zdefiniowana i przejrzysta oraz spełnia swoje zadania. Wypracowano odpowiednie mechanizmy weryfikacji zgodności programu kształcenia z założonymi efektami kształcenia oraz jego prawidłowej realizacji. Stosowane procesy, procedury i narzędzia badające jakość kształcenia zdecydowanie odbiegają od standardowych m.in. przez coroczne opracowywanie „Karty samooceny podstawowej jednostki organizacyjnej jaką jest Wydział oraz raportu autoewaluacyjnego przedmiotu na kierunku ochrona środowiska.

8.2) Interesariusze wewnątrzni i zewnątrzni czynnie uczestniczą w procesie zapewnienia jakości kształcenia. Udział interesariuszy wewnętrznych jest typowy dla szkolnictwa wyższego, nauczyciele akademicy i studenci są zaangażowani w prace komisji, które monitorują i doskonalą jakość kształcenia na kierunku. Również interesariusze zewnątrzni (członkowie Rady Patronackiej) w sposób sformalizowany i znaczny mają wpływ na proces organizacji, oceny i podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Środowisku.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku	X				
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			

5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości	X				

Od roku akademickiego 2012/2013 efekty kształcenia absolwentów studiów I i II stopnia kierunku ochrona środowiska prowadzonych przez Wydział Nauk o Środowisku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zostały dostosowane do rozporządzenia MNiSzW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520).

Efekty kształcenia zostały sformułowane poprawnie, w sposób jasny i zrozumiały oraz posiadają odniesienia do efektów kształcenia dla obszarów nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, nauk przyrodniczych, nauk technicznych. Efekty kształcenia na tym kierunku odnoszą się do: dziedziny nauk rolniczych, dyscypliny naukowej ochrona i kształtowanie środowiska; dziedziny nauk biologicznych, dyscypliny naukowej biologia; dziedziny nauk technicznych, dyscypliny naukowej inżynieria środowiska. To stwarza dobre podstawy do organizacji kierunku studiów i możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia oraz struktury kwalifikacji absolwenta. Oddają one specyfikę kierunku studiów, a ich realizacja może doprowadzić do osiągnięcia zakładanych kompetencji zawodowych zarówno absolwentów studiów inżynierskich jak magisterskich kierunku ochrona środowiska.

Stosowany na Wydziale Nauk o Środowisku system weryfikacji efektów kształcenia jest przejrzysty i umożliwia weryfikację osiągnięcia zakładanych etapowych i końcowych efektów kształcenia. Prowadzone działania weryfikujące uzyskiwane efekty kształcenia zapewniają kompleksowe monitorowanie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. W programie studiów I jak i II stopnia na kierunku ochrona środowiska jest wystarczająca oferta modułów i zawartych w nich przedmiotów do wyboru, czyli obowiązujące programy studiów spełniają wymogi zawarte w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich zarówno w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w dziedzinie nauk rolniczych, dyscyplinie naukowej ochrona i kształtowanie środowiska, w obszarze nauk przyrodniczych w dziedzinie nauk biologicznych, w dyscyplinie naukowej biologia jak i w obszarze nauk ścisłych w dziedzinie nauk technicznych, dyscypliny naukowej inżynieria środowiska, którzy prowadzą zajęcia na kierunku ochrona środowiska studia I i II stopnia a także ich liczba w pełni umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

Wysoce pozytywnym zjawiskiem jest fakt posiadania bardzo dobrej, nowoczesnej infrastruktury, w tym baz dydaktycznych oraz bardzo dobrego wyposażenia laboratoriów

dydaktycznych co w istotny sposób wspiera osiąganie przyjętych efektów kształcenia oraz umożliwia prowadzenie badań naukowych przez kadrę dydaktyczną i zainteresowanych studentów. Wydział Nauk o Środowisku stwarza zainteresowanym studentów możliwości i odpowiednie warunki do pracy naukowej i rozwoju zainteresowań badawczych. Misja i strategia Wydziału Nauk o Środowisku wpisuje się w misję i strategię Uczelni. W opracowaniu i kształtowaniu koncepcji kształcenia na kierunku „ochrona środowiska” brali czynny udział zarówno interesariusze wewnętrzni jak i zewnętrzni. Na Wydziale Nauk o Środowisku już w 2000 roku został opracowany i wdrożony wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, który jest sukcesywnie modernizowany i ulepszany pozwalając na w pełni kompleksowe funkcjonowanie. Stosowane procesy, procedury i narzędzia badające jakość kształcenia odbiegają od standardowych m.in. przez coroczne opracowywanie „Karty samooceny podstawowej jednostki organizacyjnej jaką jest Wydział oraz raportu autoewaluacyjnego przedmiotu na kierunku ochrona środowiska. Funkcjonujący wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest spójny i ma charakter kompleksowy. Poddawany jest też on ciągłemu doskonaleniu, dlatego też w sposób właściwy wykazuje zdolność weryfikowania jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest formalnie zdefiniowana i przejrzysta oraz spełnia swoje zadania. Wypracowano odpowiednie mechanizmy weryfikacji zgodności programu kształcenia z założonymi efektami kształcenia oraz jego prawidłowej realizacji.

W odpowiedzi na raport Zespołu Oceniającego PKA Władze Wydziału odniosły się do nielicznych uwag zawartych w raporcie z wizytacji (oceny programowej). Odpowiedź na raport stanowi dokument obejmujący 7 stron maszynopisu oraz 6 załączników, które stanowią wykazy publikacji i innych osiągnięć naukowych i dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum programowe ocenianego kierunku studiów. Władze Wydziału Nauk o Środowisku w odpowiedzi na raport z oceny programowej wnioskuje o zmianę oceny kryterium 4 z w pełni na wyróżniającą.

Kryterium 4: Zasoby kadrowe uzyskało ocenę w pełni. Władze ocenianego Wydziału wnoszą o zmianę oceny na wyróżniająco, ponieważ uważają, że istnieją obiektywne przesłanki do uzyskania oceny wyróżniającej ze względu na to, że kadra realizująca proces dydaktyczny na ocenianym kierunku studiów (ochronie środowiska) charakteryzuje się wysoką aktywnością naukową co wpływa bezpośrednio na aktualność przekazywanych treści dydaktycznych a także jakość sposobu przekazywania ich studentom. Wysoka jakość wiedzy i wyróżniający sposób jej przekazywania została uznana przez zespół wizytujący podczas hospitacji zajęć prowadzonych na kierunku ochrona środowiska zarówno w języku polskim jak i angielskim. Ponadto, liczba nauczycieli realizujących program dydaktycznych, struktura ich kwalifikacji w pełni umożliwiają osiągnięcie opracowanej i przyjętej koncepcji kształcenia, osiąganie przez studiujących założonych celów i efektów kształcenia. Kadra w ramach międzynarodowej współpracy z zakresu dydaktyki prowadzi zajęcia na kierunku ochrona środowiska w języku angielskim dla obcokrajowców. W ramach współpracy międzynarodowej pomiędzy Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, a Uniwersytetem Badań Stosowanych w Offenburgu (Niemcy) kadra prowadząca zajęcia w języku polskim i angielskim na kierunku ochrona środowiska odbywała staże dydaktyczne w jednostkach zagranicznych (Niemcy, Wielka Brytania) co pozwoliło na wprowadzenie

do procesu kształcenia nowych rozwiązań metodycznych. Wielu pracowników ma także udokumentowany dorobek praktyczny w postaci głównie ekspertyz, jak i patentów

Powyższe pozwala na zmianę oceny kryterium 4 z w pełni na wyróżniająco. **Ocena końcowa kryterium ogólnego 4 zostaje zmieniona na „wyróżniająco”.**

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
4. Zasoby kadrowe	X				

Przewodnicząca Zespołu

Prof. dr hab. Bożena Obmińska-Mrukowicz, członek PKA